

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Sectio XI. De Distinctione numerica Peccatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

her (nisi sit in materia servili, v. g. si quis in die festo scindat ligna aliena, ut illa furetur) communior hodie est sententia, & conformior communi sensui fidelium, qui non apprehendunt duplicem malitiam mortalem in furto, in ebrietate, in fornicatione & similibus peccatis; tamen ea committant in die Dominica vel festiva; neque graviter scandalizantur, etsi fiant talia peccata passim

frequentari ab aliis in diebus Dominicis vel festivis.

Et haec tenentur de Distinctione specifica Peccatorum, paucis ex pluribus casibus (ne longiores simus, quam oportet, in hac materia, alibi diffusius pertractari solita) propo- sitis & resolutis. Sequitur Distinctio numerica, de qua insinuat

SECTIO XI.

De Distinctione numerica Peccatorum.

CONCLUSIO I.

Distinctio numerica peccatorum desumitur ex morali actuum disjunctione, quam in actibus merè internis causat interruptio, saltem per contrariam voluntatem; quidni etiam per voluntariam cessationem à priori actu?

Præcipua controversia hujus loci est, quandonam censeatur esse morali actuum dis- junctio; sive, quandonam censeatur esse plures actus moraliter distincti, quos ut tales oporteat explicare in Confessione. Et qui- dem quod attinet ad actus merè internos, seu ad peccata, quæ in voluntate consummantur absque ordine ad aliquem actum externum, existimant Nonnulli sufficere quæcumque minimam interruptionem, sive hæc interrup- tio fiat per contrariam voluntatem (de quo constat apud Omnes) sive per solam cessatio- nem à priori voluntate, seu voluntaria fuerit, seu ex distractione naturali vel somno. Ita Suarez de Pœnit. disp. 22. sect. 5. n. 17. Vasquez 1. 2. disp. 73. c. 2. n. 9.

Ad numeri- cam distiq- tionem a- ctuum merè internorum sufficit ce- cundum Sua- rez & Valq- ueliber minima in- terruptio.

Probatur.

Ratio est: quia peccatum illud non potest esse unum nisi continuatione aliqua; sed tunc nihil est; in quo illi duo actus continentur ad constituendum unum peccatum: ergo sunt plura. Minor patet: quia ibi non est aliquis actus internus; in quo continentur; quia aliqua intercedit cessatio, ut supponimus; neque etiam continentur in aliquo actu exte- rno; quia agimus de peccatis, quæ inté- rius consummantur & non prodeunt in actum exteriorum.

L IIII 2 Nihil

Um privationes (inquit Doctor Sub- tilis 2. dist. 37. q. 1. n. 9.) distin- guantur specie ex distinctione habituum specifica, & numero ex distinctione ha- bituum numerali; peccata, quæ sunt privationes quadam, scilicet rectitudinum, quæ de- bent inesse actibus, distinguuntur formaliter ex distinctione talium rectitudinum: ut quando debent haberi diverse rectitudines specie, sunt carentia di- versa specie; & quando debent haberi diverse rectitudines numero, sunt carentia di- verse numero. Et ita non per conversiones ad obiecta, quæ non sunt mala nisi materialiter, dis- tinguantur ipsa peccata specie vel numero; sed for- malis ratio in eis distinguitur in comparatione ad rectitudinem aliam & aliam specie, vel aliam & aliam numero.

Eodem modo loquitur Quodl. 18. n. 17. ibi: Malitia eo modo differant, quo bonitates quæ debent inesse. Si specie, specie: si numero, numero. Privationes enim distinguuntur, sicut habitus nati essent distingui; puta surditas & cæcitas suo modo differunt specie privativè, sicut auditus & visus specie positivè; hæc cæcitas & illa numero privativè, sicut hic visus & ille differunt numero positivè. In quibus locis assignat Scotus discrimen essen- tiale, & à priori.

Queris à me signum aliquod, ex quo col- ligere possis, quæ sint peccata numero distin- cta in ordine ad Confessionem, id est, quæ ut numero distincta debeant explicari in Confes- sione? Respondeo citius, eritque

Conclusionem & alia veniali, quam addidit molos DD. & nunquam contra- here

Nihil ergo superest, in quo illa peccata continentur & fiant unum: sunt ergo plura in re ipsa, ergo etiam ut plura confitenda sunt; quia sicut est declaranda in Confessione specifica multitudo, ita & numerica: sed omnis distinctio specifica sive magna, sive parva fit, per se loquendo aperienda est, quamvis possit ignorantia vel impotentia excusare; idem ergo est in numerica distinctione.

3. Objectio.

Responsio Vasquez.

Dices: Possent saltem illi duo actus continuari in eodem affectu imperante, v. g. si quis unico actu imperaret tres morosas delectationes.

Respondet Vasquez supra: Actus imperans reflexus & imperatus non constituunt eundem actum in genere etiam moris; ac proinde hoc pacto non potest fieri continuatio. Atque ut actus imperans & imperatus esset unum peccatum in genere moris, dicere tamen non possemus, actum reflexum imperantem tres delectationes morosas, & ipsas delectationes morosas imperatas esse unum peccatum: nam quoties voluntas fertur (inquit Vasquez) in duo peccata distincta, ut quando eodem affectu desideramus duo homicidia, moraliter censetur duplex peccatum numero diversum; est enim in eodem actu duplex respectus ad duo peccata distincta; ac proinde duplex malitia numero diversa. Hæc ille.

4. Responsio Auditoris.

Quando fiat continuatio moralis ex Vasquez.

Respondet ego; magnam esse disparitatem inter hunc casum, & quando plures voluntates continentur in eodem opere exteriori; quippe actus imperans habet se per modum actus interioris, actus vero imperatus per modum actus exterioris: jam autem non semper quando est eadem voluntas interna, peccata externa ex ea procedentia, si nullam aliam habeant inter se connexionem, constituunt unum peccatum; alioquin qui haberet unam voluntatem tertio fornicandi, & postmodum tertio fornicaretur, satisfaceret dicendo in Confessione: *Tui fornicatus*; quod liquidò constat esse falsum.

Continuatio igitur moralis (prosequitur Vasquez sup. n. 10.) solum fit aut quando perseverat eadem operatio exterior, & repetitur voluntas, ex qua ortum habuit; aut quando ex eadem voluntate finis varia applicatur media, quæ non habent aliam malitiam nisi malitiam finis, ut quando ad homicidium paratur ensis, equus & alia necessaria; tunc enim hæc varia opera non solum habent eandem malitiam finis, & non aliam, sed etiam unum tantum peccatum censentur cum voluntate ipsa finis. Aut certè tunc continuatur peccatum, quando manet idem opus, perfectum ex voluntate finis, & cessat expressa voluntas talis finis, iterùm tamen eadem repetitur & renovatur. Ita Vasquez.

Equidem quantum ad distinctionem physicam, nullus est qui neget, actus interius, quocumque minimo tempore interruptos, esse physicè numero distinctos; per consequens habere distinctas bonitates & malitias, distinctum meritum & demeritum, si autem nova libertas: negant tamen Aliqui, quocumque minimam interruptionem esse moralem; ac proinde asserunt eam non sufficere ad numericam distinctionem, in Confessione necessariò explicandam; quia videlicet humano modo non potest cognosci aut explicari, nec variat morale iudicium Confessoris. Unde potius est moralis continuatio, quia interruptio non est moraliter voluntaria; & reditus ad similem actum quasi naturaliter fit sine nova deliberatione. Exemplum sit in eo, qui per horam manet in delectatione moralis circa idem objectum; nunquam enim id ita fit continuè, quin interim cogitatio ad alia rapiatur, licet statim redeat.

Dico; *Circa idem objectum*; nam si sit circa diversum objectum, quamvis nulla fore interruptio, essent actus numero distincti, saltem moraliter, immò & physicè: nihil enim repugnat unum actum numero distinctum immediatè succedere alteri; neque per solam interruptionem numero distinguuntur peccata, sed etiam per objecta, quamvis hæc distinctio possit dici per interruptionem moralem.

Sed hæc doctrina difficilis apparet Sacerdoti supra nu. 14. Quia (inquit) nec sufficere explicari posse videtur, nec fundari: est enim quoad hoc magnum discrimen inter distinctionem specificam & numericam; tunc enim dicuntur peccata differre specie physicè & non morali, quando, licet habeant motus aut entitates specie diversas, non tamen habent malitias morales essentialiter distinctas. In presenti autem illi actus voluntatis, qui dicuntur physicè distingui numero propter brevem temporis interruptionem, verè habent malitias morales distinctas numero, quia distinguuntur in subjectis, quibus inlunt; insunt autem in actibus numero distinctis: ergo distinguuntur illa peccata numero non tantum physicè, sed etiam moraliter. Probat Consequentia: quia distingui moraliter, non est distingui brevi vel longo tempore, sed est distingui in ipso esse morali, seu in malitia & bonitate morali, sicut distinctio specifica ut moralis fit, requirit ut sit in ipsa malitia morali, sive sit magna, sive parva, brevis aut diuturna.

Si respondeas; distinctionem moralem in presenti sumi in ordine ad Confessionem, sive in ordine ad æstimationem hominum; ita ut illa peccata, licet in se sint distincta moraliter, id est, quoad condiciones morales, putà libertatem, meritum & demeritum &c.

in ordine ad Confessionem moraliter potest etiam percipi sentur peccata

Contrà (inquit) Confessione distincta ea peccata: non potest do circa ea peccata numero in ordine hic intolerabili

Confirmatio Confessionis non inveniendi numeratione, quam declarandam; cognoscatur videntur est ipsa lege, sed ignorantiam, sum obligat.

Confirmatio rationem omnium torum distingui ad Confessionem ex vi legis in universum, sive parva, sive parva ille.

8. Responsio Auditoris. Confessione distincta quibus ignoret consideretur à distinctio (de quodam intrinsecus est ignota bilis; & idem in ipsa lege, quod sua diffiniaman fragilitate

Unde in h aliquis circulo explicatur m quæ non est quæ talis est num æstimatione dit sub notitia ceptum Con modum distincti est non esse tæta non a id est, securum, qui se incognita divina aliqui interruptionem quod non re fessione, si quenter loqui

in ordine ad Confessionem non dicantur distingui moraliter, quia eorum distinctio nec moraliter potest ab homine explicari, neque etiam percipi; unde ab hominibus non censentur peccata distincta.

Contra (inquit Suarius nu. 15.) præceptum Confessionis obligat ad confitenda ut distincta ea peccata, quæ numero distinguuntur: non potest autem dici obligare hoc modo circa ea peccata, quæ distinguuntur numero in ordine ad Confessionem, esset enim hic intolerabilis circulus & petitio principii.

Confirmatur primò: quia præceptum Confessionis non induxit novum modum distinguendi numero peccata, sed supposità distinctione, quam in se habent, obligat ad illam declarandam; quòd autem hæc ab homine cognoscatur vel interdum ignoretur, accidentarium est, & ideo non consideratur in ipsa lege, sed excusari poterit aliquis propter ignorantiam, ipsa tamen lex per se in universum obligat.

Confirmatur secundò: nam ob similem rationem omnia peccata, quæ in esse peccatorum distinguuntur specie, in ordine etiam ad Confessionem distinguuntur, eaque distinctio ex vi legis est in Confessione declaranda in universum, sive illa distinctio sit magna, sive parva, vel cognitu difficilis. Hæc ille.

Respondeo disparitatem esse; quòd specifica distinctio solum ex accidenti, & ab aliquibus ignoretur, & ideo illa ignorantia non consideratur à lege: at verò numerica distinctio (de qua agimus) per se & ex quadam intrinseca impotentia omnibus hominibus est ignota & moraliter explicatu impossibilis; & ideo hæc ignorantia consideratur in ipsa lege, quæ non videtur obligare ad illud, quod suâ difficultate communiter superat humanam fragilitatem.

Unde in hac sententia non committitur aliquis circulus, nec petitur principium, sed explicatur materia præcepti Confessionis, quæ non est quælibet distinctio numerica, sed quæ talis est secundum communem hominum æstimationem, sive talis, quæ per se cadit sub notitiam hominum. Ac proinde præceptum Confessionis non induxit novum modum distinguendi numero peccata, quia est non esset tale præceptum, adhuc illa peccata non a inguerentur numero moraliter, id est, secundum moralem æstimationem hominum, qui non judicant de illis, quæ per se incognita sunt. Hinc si per revelationem divinam aliquis cognosceret illam minimam interruptionem actuum interiorum, existimo quòd non teneretur illam declarare in Confessione, si vera sit hæc sententia, & consequenter loqui velimus.

Quæ autem sit illa minima interruptio, & quæ major sufficiens ad inducendum peccatum numero distinctum in ordine ad Confessionem, quis nobis edisseret? Aliqui dicunt; explicandam esse continuationem in consensu turpi per integrum diem aut hebdomadam; Alii continuationem per totum mensem: Nonnulli negant, explicandam esse continuationem per horam; Alii nec si dimidio die continuetur; Aliqui ponunt, continuationem per decem horas esse explicandam. Sed quorsum hæc? Non enim quæritur, an sit explicanda major vel minor duratio (hæc enim est circumstantia aggravans intrâ eandem speciem, quæ an sit explicanda, constat ex ante dictis) sed quæritur, quæ distantia unius actus physici ab altero sufficiat, ut censeantur moraliter actus numero distincti, necessariò ut tales in Confessione explicandi.

Verum est, majorem vel minorem durationem seu continuationem posse deservire, ut inde sumatur aliqua conjectura pro frequentiori aut minus frequenti interruptione, sed quòd illæ interruptiones frequentiores vel minus frequentes, fuerint sufficientes aut non sufficientes, ad hoc ut morali æstimatione illi actus censeantur peccata numero distincta in ordine ad Confessionem, non satis probatur ex majore vel minori duratione actus: nam fieri potest, ut integro die nulla fuerit interruptio notabilis; & è contra, unâ horâ fuerint plures interruptiones notabiles.

Mihi in hac re videtur (inquit Dicastillo disput. 9. nu. 107.) non posse certam regulam generalem assignari, sed id iudicio prudentum virorum discernendum esse. Consentit Lugo disput. 16. n. 569. dicens: Ego existimo regulam moralem delendam esse arbitrio prudentis ex proportionem ad peccata externa. Nam sicut in peccato externo contumeliæ & injuriæ perleverat unitas peccati, quando in eodem congressu successivè multiplicatur contumeliæ & injuriæ, etiam occasione acceptâ ex responsione illius, cui injuriam infers: multiplicatur autem numero ea peccata, quando postquam ille deceffit, postea denuo tibi occurrit, & iterum ei contumelias infers aut injurias, quia illa prior actio jam censebatur moraliter finita & completa; ita cum proportionem videtur in peccatis internis dicendum: quando enim objectum perleverat nobis præsens moraliter, quia non habuimus animum discedendi ab ea cogitatione, sed casu & naturali aliquâ distractione interrumpitur, censeatur adhuc moraliter idem congressus (ut ita dicam) cum objecto, quod numquam deceffit; sed habet se sicut ille, quem contumeliâ afficis, qui non discedit, licet parùm avertat faciem ad loquendum aliquid breve cum alio ibi præ-

L IIII 3 sente.

9. Quæ sit interruptio sufficiens ad multiplicandum numerum in ordine ad Confessionem.

10. Sententia Dicast. & Lug. non posse certam regulam assignari.

8. Responso Andrie.

8. Responso Andrie.

fente. Quando verò discessimus jam voluntariè ab ea cogitatione, licet non per revocationem voluntatis præteritæ, jam cenletur congressus ille cum objecto finitus & completus, datâ nimirum objecto licentiâ discedendi & abeundi. Quòd si postea redeat, cenfebatur novus congressus; & aliâ jam occasione peccari, non primâ, quæ jam cessasse videbatur. Hucusque Eminent.

11. Perinde est quomodo tempore duraverit actus:

Itaque perinde est ad hanc interruptionem sive actus voluntatis duraverit per horam, sive semihoram, aut duas horas, dummodò constet de illa voluntaria cessatione ab actu, quæ sæpius contingere potest spatio unius horæ aut mediæ horæ. Si ergo pœnitens cognoscit certum numerum moralium interruptionum, illum explicabit in Confessione, nec sollicitus erit de explicanda duratione, nisi fortè existimet, circumstantias notabiliter aggravantes intrâ eandem speciem esse declarandas, & illam durationem pro tali circumstantia agnoscat.

12. Lugo putat eandem voluntatem internam non perseverare communiter ultra duas vel tres horas.

Addit Lugo supra nu. 570. non posse eandem mensuram aut regulam tradi pro omnibus actibus malis: aliqui enim faciliùs interrumpuntur & brevius durant, v. g. blasphemia interior, & alii actus similes, qui non tendunt ad objectum externum. Alii verò longius durare solent, ut desiderium turpe, odium proximi & similes. Et in iis longius durant, qui ex majori & vehementiori passione aut concupiscentia procedunt. Regulariter ultra duas vel tres horas non videtur perseverare moraliter eadem voluntas merè interna; quia difficile est, quòd homo velit longius perseverare in eadem cogitatione aut amore, & non attendere ad alia. Ideo quando duratio est longior, solet explicari, quia regulariter habebit interruptiones aliquas morales. Hec ille.

Dicaſtillo.

Dicaſtillo supra nu. 109. relatâ hâc doctrinâ Lugonis, subjungit: Verùm absolute neque in hoc potest aliqua certa regula assignari, ut videre est in ira, quæ vehementissima passio esse solet; tamen aliqui sunt ejus ingenii homines, aut ita à natura quasi comparati, ut quâ ratione vehementer, facili & subito irascuntur, ita facili mutant animum, nec diu persistent in eo affectu.

13. Aliquando potest accidere, ut qui ex majori passione irascitur, facilius mutet animum

Respondeo: Cardinalem non assignare illam regulam absolute, quasi contrarium nunquam accidat; sed loquitur de communiter accidentibus, quia communiter homines, qui ex majori & vehementiori passione irascuntur, difficilius mutant animum, & diutius persistent in eo affectu: sin autem contrarium nonnumquam eveniat, pœnitentis erit naturam suam considerare, & secundum illam interruptiones declarare, sive confusè explicando durationem, sive distinctè, si singularum meminert.

Quapropter si pœnitens vel ex se, vel interrogatus, explicat numerum peccatorum, v. g. dicit se decies desiderasse turpiter aliquam feminam; non oportet petere, an illis vicibus diu persistit in tali desiderio; quia creditibile est, quòd ipse accuset se de vicibus moraliter distinctis, nisi ex circumstantiis aliud appareat: nam aliqui ita crasse distinguunt (inquit Dicaſtillo nu. 110.) ut interrogati de vicibus, respondeant v. g. decies, intelligendo diversas fœminas, cum tamen illarum aliquam plus quam decies concupierint.

Ex his patet veritas Conclusionis. Tantum queri possit, an sit necessaria contraria voluntas, aut saltem voluntaria cessatio priori actu? Respondeo; etiam sufficere cessationem per somnum aut naturalem distractionem, si tamen per longam moram duravit, & postea homo cum sufficienti deliberatione ad peccandum, similem actum inchoet: est enim tali casu cessatio à priori actu non fuerit speciali modo voluntaria, eequidem in re ipsa fuit, etiam secundum communem æstimationem hominum; quod sufficit, ut prius peccatum omninò fuerit finitum, & ut aliud novâ voluntate & deliberatione committatur, cum illa duo peccata in nulla re uniantur aut physice, aut moraliter.

Cæterò dicamus, eum, qui in pravo consensu vel delectatione morosa somno correptus est, & post unam horam evigilans, ad similem actum reverteatur, nihil cogitans de priori actu, non teneri aliud in Confessione explicare, nisi quòd talem consensum, vel delectationem morosam habuerit, quod est valde absurdum, & contra usum omnium moralium.

Sed quid, si cogitet de priori actu, & idem cum renovet? Existimat Lugo disput. 16. nu. 565. si aliquis hodie cogitans de fœmina aliena, decernat illam procurare; & cras iterum de illa cogitans, & memor decreti hodierni, decernat iterum eam procurare; existimat (inquam) tali casu posteriorem voluntatem habere dependentiam à prima; quia absque nova deliberatione aut consultatione, ex vi primæ voluntatis ponitur ista secunda, sicut ex vi intentionis ponitur electio mediæ ad finem. Et consequenter docet, nisi influxus ille interrumpatur per voluntatem contrariam, continuari moraliter idem peccatum.

Probat à posteriori: quia si prima voluntas pervenisset ad affectionem sui objecti, v. g. copulam cum fœmina aliena; totum illud à principio usque ad finem computaretur pro uno peccato, & satisfieret confitendo illud tamquam unum peccatum consummatum, non explicando quoties habuerit decretum pro-

16. Ratio à priori.

14. Ratio à posteriori.

17. Obstat ratio à posteriori.

18. Quod si sit ratio à posteriori.

19. Ratio à posteriori.

procurandi illi consummationem; debent jam consummationem ante consummationem non possent peritum operis consummationem.

Hinc sumuntur voluntates in nem, quatenus ponendum est ad idem. Nam dendi Petrum voluntatem perpetrandum novam, sine quiter. Ergo sic facit unum peccatum, pro homicidii, factate hesterna unius ab alia. est major, quantum; siquidem tatem fuisse de efficaciam intentionum voluntates, quodentia, faciunt usque Eminent.

Sed non est loquitur de actibus, quæ inque ordine adterim doctrinam quòd prior voluntate effectus est: quomodo est, neque actus testis connecti curte? Putas, et vi intentionis modo ex ipso fine, intentione finit.

Pari igitur da illa voluntas amplius non ex actu, ut supponit ruptio) sed absum repræsentatione objecto primæ. Enimvero nesciam cum fecerim sed quia iteratio volo hodie oculi; sed quia hiejectum, cum eponebatur. Quis voluntatis

procurandi illam feminam: ergo etiam ante consummationem operis illa voluntates habebat jam connexionem inter se sufficientem ad constituendum unum peccatum; nam si ante consummationem operis fuissent duo, non possent postea reduci ad unum per adventum operis consummati.

Hinc sumitur ratio à priori: quia illa duæ voluntates in casu posito habent inter se ordinem, quatenus utraque tendit ad idem opus ponendum, & una dependet ab alia in ordine ad idem. Nam sicut voluntas hesternæ occidendi Petrum excitat hoc manè post somnium voluntatem prosequendi iter ad homicidium perpetrandum; ita excitat hoc manè ad habendam novam voluntatem occidendi Petrum, sine qua voluntate non prosequeris iter. Ergo sicut voluntas prosequendi iter, facit unum peccatum cum voluntate hesternæ occidendi, propter concatenationem & dependentiam unius ab alia; sic voluntas hodierna homicidii, facit unum peccatum cum voluntate hesternæ, propter illam dependentiam unius ab alia. Hæc autem dependentia non est major, quando opus non fuit consummatum; siquidem supponimus primam voluntatem fuisse de se efficacem, & propter suam efficaciam intulisse postea secundam: ergo illæ voluntates, quoties intervenit talis dependentia, faciunt unum & idem peccatum. Hæc utique Eminent.

Sed non est casus hujus Conclusionis, quæ loquitur de actibus merè internis, seu de peccatis, quæ in voluntate consummantur, absque ordine ad aliquem actum externum. Interim doctrina isthæc difficilis est, supposito, quod prior volitio nec in se; nec in aliquo suo effectu existat, quando elicitur secundæ volitio: quomodo enim, quod nullo modo est, neque actualiter, neque virtualiter, potest connecti cum alio jam presente & existente? Putas, electionem mediæ provenire ex vi intentionis finis, quando jam intentio nullo modo existit? Etras. A quo ergo? Ab ipso fine, iterum representato, vel à nova intentione finis.

Pari igitur ratione in casu proposito secunda illa voluntas non provenit à prima, si hæc amplius non existat nec in se, nec in suo effectu, ut supponitur (alioquin non esset interruptio) sed ab objecto prioris voluntatis rursus representato, sicut prima voluntas ab illo objecto primò representato proveniebat. Enimverò nemo vult iteratò procurare copulam cum femina aliena, quia prius voluit; sed quia iteratò placet illa copula. Sicuri non volo hodie occidere Petrum, quia heri volui; sed quia hodie proponitur mihi idem objectum, cum eodem motivo, quod heri proponebatur. Quæ igitur dependentia posterioris voluntatis à priori voluntate? Nam effi

prior voluntas non fuisset, adhuc foret posterior voluntas.

Hinc ad primam probationem Lugonis, Respondeo: tantam posse esse interruptionem inter illas voluntates, ut tamen perveniretur ad copulam cum femina aliena, neutiquam computarentur pro uno peccato, nec satisficeret confitendo illud tamquam unum peccatum consummatum. Quid enim si hoc anno velim procurare illam copulam, rursumque anno sequenti, & sic per decem aut viginti annos subsequentes; numquid si anno vigesimo perveniat ad copulam, satisfacio dicendo: *Fornicatus sum semel*, nihil dicendo de illis præcedentibus desideris, aut de tempore, quo duravit illa mala voluntas? Non est credibile.

Si (inquit Lugo ibidem n. 545.) ex intentione Petrum occidendi, eum quæras, & scias fuisse aliò profectum, & reversurum post mensem, & tu decernas tum occidere, cum redierit: tunc certè, licet non renoves intentionem, adhuc occisio post mensem, non faciet unum peccatum cum voluntate præterita. Hæc ille.

Et faciet (interrogo ego) voluntas hujus anni, unum peccatum cum voluntate anni præcedentis, ex eo præcisè, quia hoc anno recordor voluntatis præteritæ, & eam approbo? Aut faciet voluntas hujus anni, unum peccatum cum copula, ad quam pervenitur post decem annos, quia anno decimo recordor illius voluntatis, & eam approbo? Quod ergo voluntas præcedens, aliquando faciat unum peccatum cum voluntate subsequente; & cum ipsa copula, non provenit ex dependentia unius actus voluntatis ab alio, qui præcessit & planè cessavit; sed fit propter parvam distantiam eorum actuum inter se, & cum illa copula, ad quam pervenitur; adhuc existente aliquo ex illis actibus.

Quæ cum ita sint, planè mihi persuadeo, neque in hoc casu Lugonis veram esse sententiam Cani in Relect. de Pœnitentia part. 5. ubi (teste Diana statim citando) docet; dupliciter interrupti posse aliquam voluntatem: primò contrariâ voluntate; & tunc necesse est confiteri, quoties pravam voluntatem quis renovavit: si verò interruptio fiat naturali oblivione aut inconsideratione, non oportebit numerum exprimere: sed dicere: *Totò mense v. g. amavi Mariam*, etiam si possit numerus exprimi.

Hanc sententiam (teste Dianâ part. 3. tract. 4. resol. 95.) sequitur Joannes de la Cruz in Direct. Confe. part. 2. de Sacramento Pœnitentiæ qu. 3. dub. 6. Petrus Fay disput. de Sacramento Pœnit. in Addit. ad 3. partem D. Thomæ q. 9. a. 2. disp. 5. ad 4. Pitigianus in 4. Sententiarum tom. 2. dist. 17. q. unicâ, a. 5. Circum. *Quantum*, & Homobonus de Exam. Eccles. p. 1. tract. 5. c. 13. q. 83.

Accedat

18. Responder ad 1. probationem,

Lugo.

19. Sententiâ Cani de hæc re.

quam Aff. plures docent apud Dianam,

16. Ratio à priori.

14. Conclusio.

17. Obicitur ante hanc sententiam esse difficultatem.

15. Lugo disput. 16. quod sit de feminâ.

18. Lugo.

19. Lugo.

20. Felix eam limitat,

& probat ratione,

21. confirmatque instantiā Matrimonii inviolati defectu consensus alterius conjugis,

22. Judicium Auctoris,

qui non videt sufficiens fundamentum

Acedat Felix tract. de Bonit. & Malit. cap. 7. difficul. 4. n. 4. cum hac tamen limitatione (quam non invenio apud Dianam) dummodo homo ita sit dispositus, ut interrogatus de objecto talis intentionis, respondeat se habere tale propositum. Hoc mihi suadet (inquit hic Auctor) quia ita redditur Confessio hominibus facilior & amabilis, & jugum Dei suave.

Et ratione probō (prosequitur nu. 5.) nam in exemplo adducto de iter agente, ut inimicum occidat, etiam si repetat actus voluntatis sepius in itinere, reputatur unum peccatum secundum estimationem moralem; quia eo ipso quod iter agit, judicatur continuare eandem voluntatem: sed eodem modo debet judicari, etiam si ad alia negotia per multum temperis divertatur, dummodo interrogatus dicat se in eadem voluntate permanere; ergo quamvis repetat actum voluntatis, erit unum tantum peccatum.

Et confirmatur instantiā Matrimonii inviolati defectu consensus alterius conjugis: nam ad valorem talis Matrimonii sufficit, ut qui non habuit consensum, eliciat nunc suum consensum, qui conjungitur cum alterius consensu; quia eo ipso quod non est retractatus, censetur moraliter permanere in dispositione voluntatis: ergo similiter in nostro casu censetur moraliter permanere eadem voluntas; & ita etiam si iteretur, erit tantum unum peccatum. Hæc tamen Felix.

Et nu. 7. idem asserit de pluribus affectibus internis peccaminosis, qui interius consummatur: Si (inquit) contrariā voluntate non interrumpantur, efficiunt unum tantum peccatum secundum prudentem estimationem; quia est una voluntas moraliter permanens. Qui verò uno actu vult habere tres morosas delectationes venereas, vel occidere tres homines, tria committit peccata: nam ille actus voluntatis sumit malitiam ex objecto, & illa objecta sunt omnino distincta, & unum ad alterum non ordinatur. Hæc ille.

Respondeo ad ultimum: quandoquidem moralis estimatio pendeat, seu potius sit communis sensus fidelium & Doctorum, & hi communiter sentiant oppositum de pluribus affectibus internis peccaminosis, qui interius consummatur; liquet sanè, illos actus, etiam secundum prudentem estimationem, non efficere unum tantum peccatum, sed esse plura peccata numero distincta, in tantum ut sententia Cæsi appareat Suario supra n. 9. incredibilis, & Vasquez de Pœnit. q. 91. a. 1. dub. 5. n. 10. eam appelleret falsissimam.

Quidquid sit de istis censuris, nullatenus ausim huic sententiæ subscribere; quia non video sufficiens fundamentum. Nam quod

ita reddatur Confessio hominibus facilior & amabilis, & jugum Dei suave (ut supra loquitur Felix) esto, quid tum?

Nonne si dixerō, circumstantias, notabiliter tantum aggravantes intrā eandem speciem, non esse confitendas, reddo Confessionem hominibus faciliorem? Et tamen Felix non audeat illud dicere, sed eodem loco nu. 6. asserit, illas esse necessariō explicandas, ne alioquin cogatur consequenter dicere, eum, qui per plures annos habuit voluntatem occidendi inimicum, si illum non retractaverit, quamvis milies iterasset, satisfacere confitendo, se habuisse voluntatem occidendi, quod videtur (inquit Felix) inconveniens.

Et sanè quæ major facilitas confitendi durationem turpis affectus, quàm certum numerum interruptionum, quando de illo consistit?

Ad rationem Felicis dico: in exemplo adducto de iter agente, ut inimicum occidat, efficacitas prioris voluntatis permanet in aliquo libero effectu, utputa libero itinere; & ideo etiam si repetat actus voluntatis sepius in itinere, reputatur unum peccatum secundum estimationem moralem. Ergo eodem modo debet judicari, etiam si ad alia negotia per multum temporis divertatur, dummodo interrogatus dicat, se in eadem voluntate permanere; negatur Consequentia, de qua latius Conclusione sequenti.

Similiter respondeo ad instantiam de Matrimonio. Nam consensus alterius partis moraliter manet in suo effectu, v. g. cohabitatione aut simili; ac proinde non tantum habitualiter manet, sed etiam virtualiter, si ita placeat loqui: at verò in nostro casu prior voluntas merè interna totaliter & omnino desinit esse, ita ut neque in se, neque in aliquo suo effectu amplius existat; adeoque non censetur moraliter perseverare seu permanere, quasi homo continuè peccet, eam non retractando, quod tamen foret necessarium; sed solum potest dici manere habitualiter, quod nullatenus sufficit, nisi (sicut antè dixi) ex voluntate hujus anni, & ex voluntate elicitā post decem aut viginti annos, admiseris consilium unum peccatum, quod puto non facile admittendum.

Nec obstat; quod interrogatus responderet, se in eadem voluntate permanere; hæc enim tantum est dispositio quædam habitualis, quæ nisi exeat in actum, non est peccatum actualiter; & quamvis ab ea homo dicatur peccator seu permanere in statu peccati; non tamen dicitur actualiter peccans, ne quidem moraliter. Atque ut talis dispositio habitualis non esset, eundem diceretur permanere in statu peccati: ergo illa dispositio videtur impertinens, ad conjugendum peccatum hujus diei, cum peccato diei sequentis, & ad constituendum ex illis unum, vel plura peccata.

Vel si est non ponendum unum dispositionem plura peccata tractatione, p. disp. 9. num. ex aliqua mutua temporis, ut aut familiaritatis facta intercesserit; ita ut si non solear aliter. Vel è contra, animam ad a cumstantiis, non manere alio novo: t. presè & dire censi potest verò nihil tale interveniat; nisi virtualis re

25. Eo (inquirit) versarios, con severantia in p. Proinde veluti tualis perseverantia nisi adit aliq pari ratione n. illi retractatio, aliquis effectu nis.

Cæteroqui stram, & com talis virtualis cit libera cess naturalis, cum alio, ut in est rorum censuratis de morali ternorum.

Quantum a cata, quæ pro paucis Respon

CON

24. Actiones e multipli fessioner actus in efficacit libero e

26. Suppono, qu interno celf formalen aut

tribus homicidiis potest facere unum tantum, ita ut sufficiat dicere in Confessione: Pugnavi & occidi; cur simili modo unus congressus cum femina, id est, una cubatio cum ipsa per totam noctem, non possit facere, ut plures fornicationes, eo tempore commissa, unam tantum constituent fornicationem, adeo ut sufficiat dicere: Cubavi tota nocte cum muliere, & fui fornicatus?

Immo cur non debeat hoc dici, si verum est, quod Aliqui docent; Sacerdotem, qui successivè audit plures Confessiones in peccato mortali, solum peccare unico peccato, & satisfacere dicendo: *Audivi Confessionem in peccato mortali?* An fortè disparitas est; quod omnes hæ actiones contineant irrevocentiam contra eundem Deum & Christum, cujus Sacramentum indignè tractatur? Vel fortassis actus audiendi Confessiones, accipiunt majorem unitatem ex fine & intentione agentis, qui sedet in eo loco ad audiendas Confessiones subditorum?

29. An sit eadem ratio ritum Absolutionum in statu peccati.

Sanè etiam tres illæ fornicationes sunt unitæ ex fine & intentione agentis, qui se posuit in lecto, ut totâ nocte exerceret turpia. Et per illas non laeditur (si tamen laeditur) nisi jus unius feminae. Et quamvis cum tribus consentientibus peccaret & sic ter peccaret contra virtutem castitatis, adhuc in rigore illæ tres fornicationes solum essent contra jus unius personæ, nempe Dei. Porrò cur fornicator iste magis ter peccet contra castitatem, quàm Sacerdos in casu proposito ter contra virtutem Religionis, quæ exigit dignam tractationem Sacramenti? Quod ergo de tali fornicatore dixeris, etiam dicito de tali Sacerdote, nisi aliam invenieris disparitatem.

Et quia ego aliam sufficientem non invenio, dico, in utroque casu committi multiplex peccatum, ut tale in Confessione explicandum. Profectò non sunt magis disparatæ tres fornicationes, quæ immediatè sibi, mutuo succedunt in eodem loco ad hoc preparato cum eadem vel diversa persona, quàm tres Absolutiones, quæ immediatè impenduntur in eodem loco tribus diversis personis.

30. An etiam plurium distributionum Eucharistiæ?

Forfan nec magis disparatæ, quàm plures distributiones Eucharistiæ in eodem loco & tempore, quidquid Aliqui in contrarium clament, assignantes disparitatem; quoniam omnes Communiones judicantur per modum unius convivii aut prandii, uti quando multi assident eidem mensæ, dicuntur facere unum prandium: ideo qui eis ministraret carnes die prohibito, sufficienter explicaret suum peccatum, si diceret: *Dedi ad mensam convivis carnes.* Ita Arriaga hinc disp. 34. n. 22.

Arriaga.

Respondeo: sicuti omnes Communiones judicantur per modum unius convivii aut prandii; ita omnes illæ fornicationes judicantur per modum unius generationis, quan-

do sunt inter easdem personas; & tamen non propterea habent sufficientem unitatem in ordine ad Confessionem.

Respondeo II. & quaro, si caupo postquam semel apposuit carnes suis hospitibus, his recedentibus, & aliis adventantibus rursus alias carnes apponeret, cum possit & deberet non apponere, satisfaceret dicendo: *Dedi ad mensam hospitibus carnes?* Quis non videat ibi esse diversâ convivii seu prandia? Quid si in primo cubiculo sit primum convivium, in secundo cubiculo secundum, in tertio cubiculo tertium, putas quia caupo, apponens in singulis convivis carnes, tantum peccet unico peccato? Ergò similiter Sacerdos peccator distribuens huic Communionem, & hoc recedente, alteri accedenti, videtur committere non unum, sed plura peccata; quia singula Communiones sunt quasi singula convivia (ut sic dicam) id est, distinctæ appositiones Corporis Christi, quæ possent & deberent omitti.

Dices: si quis in eodem colloquio, uno iracundiæ calore aut obstinatione, eandem rem pluribus falsis juramentis confirmet, vel plures blasphemias dicat, sufficit in Confessione se accusare, quod juraverit falsè & blasphemaverit, non dicendo quoties, ergò &c.

Respondet Arriaga suprà n. 23. sibi non videri adeò facilè explicatu, cur tres copulæ ordine cum una femina, etiam in eodem luxurie calore, debeant censeri tria peccata; & tamen tria juramenta falsa non debeant dici tria peccata, estò facta fuerint in eodem calore iracundiæ. Debet tamen (inquit ille) responderi, juramenta illa, eò quod cadant supra eandem virtutem; & ordinentur ad unum quid, ad suadendam scilicet præsentibus eam abstinentiam, non censeri moraliter distincta: copulæ autem ex se sunt planè disparatæ, nec ad unum quid ordinantur.

Sed contra: Etiam copulæ possunt ad unum quid ordinari, scilicet ad unam prolem generandam; ergò nulla disparitas. Et dato, quòd esset aliqua levissima disparitas inter illos casus, valde dubium est (inquit prædictus Auctor) utrùm Christus Dominus fuerit contentus eâ tam levi disparitate, ut in uno casu non petierit in Confessione dici ea tria juramenta; petierit autem dici eas tres copulas. Certè (prosequitur) nisi ob extrinsecam auctoritatem Doctorum, ego in multis ex præcedentibus casibus, in quibus diximus non esse necessarium explicare eum physicum numerum actuum, omnino dicerem esse obligationem. Hæc ille. Queris, qui sint isti casus præcedentes? Consule prætorum Auctorem disp. 34. sect. 4. & festinè cognosces.

Firmissimè tene & nullatenus dubites, ad

continuatio-
narum, suffi-
cientis actionis
illa actiones
nentur, nequ-
tiam, sed fo-
intentione oc-
preparat enfe-
communiem &
internæ voluti-
equidem unum
omnes illæ ac-
Confessione si-
nisi quatenus
luntatem ordi-

manet in aliquo
aliquo exteriori
liberè procedi
alio actû. Sicut
est unica mali
actibus exteriori
illius voluntati
nisi quatenus
luntatem ordi-
Enimverò
cit unum pecc-
actum humanum
quamvis form-
equidem virtu-
cit, ut homo
care; & conf-
actum intern-
consummantur
tantum durat
sed etiam mora-
actualis peccati
clusionis, quæ
cultatem.

Controvertit-
dum, quando
actiones, nul-
voluntate, inte-
præposito qua-
incidat in am-
disparatis loqu-
aliquam aliam
fleat &c. & p-
& pergat in o-
sentiant esse pl-
claranda; quod

Alii censent
nihilò reputar-
illa peccata: q-
cui placet hæc
n. 28.) in form-
quiescere judic-
deinde exequi-
stem &c. ut in
ipso, quòd pos-
tur moraliter
sanè Sacerdos
nem celebrandi

sect. II. De Distinct. numerica Peccator. Concl. 2. 817

continuationem seu unionem actionum exte-
narum, sufficere immediatam successionem
unius actionis post aliam, dummodo omnes
illae actiones ad unum aliquem finem ordi-
nentur, neque ex se specialem habeant mali-
tiam, sed solum ex illo fine; v. g. aliquis ex
intentione occidendi inimicum surgit de lecto,
parat ensam, domo egreditur &c. juxta
communem & verissimam sententiam, est
internae volitiones aliquando interrumpantur;
equidem unum censetur peccatum, neque
omnes illae actiones externae particulatim in
Confessione sunt explicandae.

Ratio est: quia prior voluntas virtualiter
manet in aliquo libero effectu, scilicet in actu
aliquo exteriori, qui ab illa prima voluntate
libere procedit vel immediatè, vel mediante
alio actu. Sicut ergo in illa prima voluntate
est unica malitia; ita pariter in omnibus illis
actibus exterioribus, qui sunt effectus liberi
illius voluntatis, & in se non habent malitiam,
nisi quatenus ad finem malum per talem vo-
luntatem ordinantur.

Enimvero actus interior cum exteriori fa-
cit unum peccatum, siue componit unum
actum humanum quasi ex materia & forma: &
quamvis formalis voluntas aliquando cesset,
equidem virtualis semper permanet, quae suffi-
cit, ut homo dicatur pro tunc actualiter pec-
care; & consequenter sufficit ad unitatem
actuum interiorum, qui in exteriori actu
consummantur. Etenim actus exterior non
tantum durat tunc in ratione actionis physicae,
sed etiam moralis; per consequens in ratione
actualis peccati. Atque haec sit probatio Con-
clusionis, quae sic intellecta nullam habet diffi-
cultatem.

Controvertitur autem primo, quid sentien-
dum, quando illae actiones externae per alias
actiones, nullo modo dependentes à priori
voluntate, interrumpuntur: v. g. si in casu su-
pra posito quaerens inimicum, ut eum occidat,
incidat in amicum, & cum eo de aliis rebus
disparatis loquatur; non nihil quiescat, si ad
aliquam aliam rem curiosè considerandam de-
flectat &c. & postmodum repetat voluntatem,
& pergat in quaerendo: tunc quippe Multi
sentiant esse plura peccata in Confessione de-
claranda; quod indubiè tutius est.

Alii censent, illas actiones intermedias pro
nihilò reputari in ordine ad discontinuanda
illa peccata: quod maximè (inquit Arriaga,
cui placet haec sententia disp. 43. de Vitiis
n. 28.) in somno locum habet; ipsum enim
quiescere iudicatur deservire, ut melius possit
deinde exequi intentum, id est, quaerere hos-
tem &c. ut in eo, qui peregrinatur: eo enim
ipso, quòd post somnum iter arripit, censetur
moraliter manere in priori voluntate. Et
sanè Sacerdos non interruptit suam volitio-
nem celebrandi, estò in via non nihil detinea-

tur, interrogando obvium amicum, quomo-
dò valeat, & quid novi audiatur. Haec ille.

Verum cum hac limitatione: si mora inter-
media seu interruptio non sit nimis magna.
V. g. discessit ut hostem quaereret, detine-
tur in via in aliqua civitate curiositatis gra-
tia per duos, tres dies, ut quae ibi digna sunt
visu intueatur, quo tempore vix recordatur
inimici: certè (inquit) moraliter ille jam
censetur discontinuasse eam priorem volitio-
nem. Unde quando deinde voluntatem occi-
dendi resumit, censetur jam secundum pecca-
tum admittere.

Sed & hoc Aliqui negant: nam (inquit) ^{Sed & hoc}
saltem habitualiter in ea voluntate priori ma- ^{Aliqui ne-}
net tunc homo ille. Haec tamen extensio (in- ^{gant,}
quit Arriaga n. 29.) nimis magna videtur mor-
raliter loquendo; & fieret indè, si homo se-
mel decerneret inimicum occidere, cum pri-
mum eum inveniret, & per annum aut annos
repeteret aliquoties eam voluntatem, unicam
tantum reputandum peccatum, eò quòd habi-
tualiter semper in ea volitione permanferit;
quod haud dubiè absurdum est & contra com-
munem modum loquendi. Ita prèfatus Auctor.

Rogas, quid ego sentiam? Planè consen-
tio, solam habitualement voluntatem non suffi-
cere, ut opera externa quantumcumque inter-
rupta uniantur & continent unum aliquod
peccatum in Confessione explicandum. Fundo
peccatum cum Arriaga in communi modo loquen-
di: quis enim dixerit unum peccatum, invi-
tationem hodiernam foeminae ad copulam car-
nalem, & invitationem post 10. aut 20. annos
ad eandem copulam, estò talis homo num-
quam interea revocaverit animum internum?

Dico secundò: Non requiritur actualis vo-
luntas, sed sufficit voluntas virtualis, ut patet
ex probatione Conclusionis; siquidem tunc
manet voluntas virtualiter, quando existit ali-
quis liber effectus prioris voluntatis, non jam
amplius actualiter existentis. Sicuti autem vo-
luntas virtualis sufficit ad conficiendum Sacra-
mentum, ad celebrandum contractum, ad me-
rendum & demerendum; quidni itidem suffi-
ciat, ad continuandum unum peccatum, seu
ex pluribus actionibus physice distinctis unum
moraliter constituendum peccatum?

Sed numquid saltem voluntas virtualis re-
quiritur? Affirmationi videri posset obstar
communis sensus fidelium, & communis mo-
dus loquendi. Sic appellamus (inquit Dica-
stillo disp. 9. n. 65.) unam conversationem &
confabulationem, etiamsi dormiat quis parùm
inter confabulandum cum amata; & non de-
bet eam confiteri ut duas. Sic unum actum
elemosynae pascendi captivos in carcere, li-
cèt quis interrumpat ministerium, ibi collo-
quando cum amico, & paulò post redeat. Sic
una comestio dicitur aut prandium, licèt sur-
gat mercator ex mensa, ad expediendum

M m m m 2 empta-

34. si interrup-
tio non sit
nimis mag-
na.

35. Sed & hoc
Aliqui ne-
gant,

36. Auctor ne-
gat semper
sufficere
solam habi-
tualement vo-
luntatem.

37. Affirmatè
non esse
necessariam
voluntatem
actualem.

38. 39. requirè
voluntatem
actualem.

...ntia.
...erfonas; & tamen
...fficientem unitatem
...ero, si caupo posse
...es suis hospitibus,
...advocantibus ruer-
...et, cum pollet &
...facisfaceret dicitur
...ibus carnes? Quis
...convivia seu pran-
...buculo sit primum
...buculo secundum,
...putas quia caupo
...conviviis carnes,
...cato? Ergo sumi-
...ribuens huic Comen-
...ente, alteri acce-
...e non unum, sed
...aile Communionis
... (ut sic dicam) id
...Corporis Christi,
...mitti.
... colloquio, uno
...inatione, eandem
...entis confirmet, vel
...sufficit in Con-
...d juraverit falsò
...dicendo quoties,
...rà n. 23. sibi non vi-
...cur tres copulae or-
...n in eodem luxurie
...peccata; & tamen
...beant dici tria pec-
...odem calore iracun-
...ille) responderet,
...deant supra eandem
...ad unum quòd,
...sentibus eam alio-
...aliter distincta: co-
...lanè disparatae, ut
...copulae possunt ad
...dicit ad unam pro-
...ulla disparitas. Et
...levissima disparitas
...habium est (inquit
...Christus Domini
...levi disparitate,
...erit in Confessione
...petierit autem dici
...prosequitur) nisi ob
...Doctorem, ego in
...casibus, in quibus
...um explicare eum
...m, omnino dice-
...ec ille. Quæris, qui
...? Consule præfa-
...tesa. 4. & festinè
...tenus dubites, ad
...continua-

emptorem, qui tunc fortè accessit, nec cum redit, censetur bis comedere, ut frequenter docent Theologi, agentes de jejuniis, docentes id licere in die jejunii. Sic Missa est una actio, licet sub Evangelium concione interrumpatur, & fortè dormiat celebrans inter audiendam concionem; immò intret Sacrificium, & etiam exutus vestibus orat officium diurnum, interim dum durat concio, ambulans in ambulacro, ut vidi sæpè fieri in Civitate Græcensi Archiepiscopatus Salisburgensis, & aliis in locis; nec ideo non erit unica actio moraliter. Sic unica officii recitatio est, licet inter recitandum paululum quis vel dormitaverit, vel collocutus fuerit. Potest ergo in nostro negotio censeri unicum peccatum, licet modica intercesserit abruptio actionum. Huc ulque Dicastillo.

37. Videtur aliquando sufficere voluntas habitualis.

Igitur videri posset aliquando sufficere solam voluntatem habitualement, id est, voluntatem non revocatum. Quippe in somno non videtur manere prior voluntas virtualiter, neque post somnum: alioquin Sacerdos, qui ideo dormiret, ut melius posset post somnum celebrare, quia modò non est bene dispositus, absque nova actuali intentione validè consecraret; quod tamen communiter negatur.

Unde puto, Sacerdotem qui per integram horam, quâ duravit concio, dormivisset, vi prioris intentionis hæud validè consecraturum, estò Missa maneat una actio moraliter, quia hoc pendet ab æstimatione morali hominum, illud autem ab institutione Christi, qui consecrationem Sacramenti voluit esse actum humanum, qualis non foret illa consecratio, sine nova intentione actuali vel virtuali, cum sola habitualis voluntas non sufficiat ad actum humanum; ut patet in dormiente, qui non exercet ullos actus humanos, tametsi velit habitualiter, id est, habeat voluntatem operandi non retractatam.

Igitur ad propositum nostrum, existimo non esse necessariam physicam continuationem ejusdem actionis exterioris, sed plures actiones, physicè distinctas, posse componere unam moraliter actionem peccaminosam, eò quòd omnes participant eandem malitiam finis, ad quem vel ex natura sua, vel ex voluntate operantis ordinantur, tametsi aliqua minima interruptio fiat per actionem, nullo modo dependentem ab illa voluntate operantis. Quòd maximè verum est, quando illæ actiones distinctæ, ex se non habent malitiam mortalem, sine ordine ad illum finem.

38. Quid si illæ actiones per se sint peccata mortalia?

Sed quid, si illæ actiones per se sint peccata mortalia, sine ordine ad talem finem? V.g. plura vulnera, quæ præcedunt homicidium; tactus impudici, qui præcedunt copulam &c. Hæc est secunda controversia hujus loci, ad quam Respondetur à Multis; hujusmodi actiones esse peccata numero distincta ab actu princi-

pali. Patet: quia actu principali non sublequente, specialiter in Confessione explicande veniunt, juxta communem DD. sententiam, simili modo, ac si ad talem finem non fuissent ordinate; quo casu ab omnibus admittuntur, illas actiones esse declarandas in Confessione, estò etiam actus principalis præter intentionem sublequeretur, ut vult Lugo disp. 16. de peccatis n. 556. Dicastillo disp. 9. n. 76. & Alii. Vide Dianam part. 4. tract. 4. Miscell. resol. 209. ubi tacito nomine refert Aliquem pro propria opinione.

Probat autem Dicastillo suam sententiam, quia hi tactus in eo casu non habent illam unitatem moralem cum copula, ad quam non ordinantur ex intentione expressa vel interpretativa seu indirecta operantis; & ipsi actus per se sunt peccatum: ergo si per speciem differantur malitia ab ipsa malitia copulæ, siue non, erunt distinctum peccatum saltem numero, atque adeò exprimentum. Hæc ille.

Sed contra: hi tactus in omni casu ex natura sua ordinantur ad copulam, vel ad extrinsecam pollutionem; ideo enim peccatum sunt, quia ex natura sua tendunt seu disponunt ad ulteriorem turpitudinem. Ergo qui vult illos tactus, etiam interpretativè seu indirectè vult ulteriorem turpitudinem: ergo quoadcumque hæc turpitudinem sequitur, tametsi contra expressam voluntatem tangentis, unum constituit peccatum cum illis tactibus præviis, eodem modo ac si expressè & formaliter ad illum finem fuissent adhibiti.

Hæc sententia videretur alicui (inquirit Oviado de Vitiis & Peccat. tract. 6. contr. 5. n. 63.) non omnino ratione destituta. Neque ego (ait Herincx part. 2. tract. 2. disp. 3. de peccatis Peccat. in communi n. 54.) ausim damnare eum merito suspicere, ne fortè non sit adhiberi praxi aliena: in qua non videtur esse cura inquirendi de actibus præviis, saltem in materia luxurie, an fuerint aliqui adhibiti (quod videtur tamen non rarum) non prævilo, nec intento actu principali; quasi nimirum in eo factis intelligantur, ad quem ex natura sua ordinantur, & sunt ordinariè prævii. Hæc ille.

Sed dicit aliquis: Disparitas est, quòd in uno casu sint duæ distinctæ omnino voluntates, una terminata ad tactus impudicos secundum se, altera terminata ad ipsum actum principalem: in alio autem casu solùm sit una voluntas terminata ad media propter finem siue ad finem, ut per talia media consequendum.

Respondetur: tactus impudici per hoc, quòd ordinantur formaliter & expressè ad copulam, non perdunt suam malitiam, quam habent ex natura sua, seclusa illa speciali ordinatione; sicuti perjurium non perdit suam malitiam, quam habet ex natura sua, per hoc quòd assumitur tamquam medium ad obtinendam

dam copulam. numero distinctè formaliter tamquam erunt peccata assumuntur formaliter: nam non potest dare terminis, alioquin

Cur ergo tamen physicè à copulantur, & propriè malitià copulæ v. g. ire ad talem quam) non propria, quam formaliter & ex

Si inferas: I tamquam medium di sunt in Confessione copula non sunt quia dum copulantur (quam supradam, tamquam) etiam hoc ipse dia, quæ ordi verba turpia, &

Hinc si aliquid cumstantia, v. g. citius criminis, mitto nuntium carum, &c. hæc peccata specie distinctè forent actus principalis tiam horum a conjunguntur.

Dices: si cesserint oscula plura vel pauca peccata numerè oportet illa species, ne Confessione pauciora numerata, quam à

Respondetur: etret in opere c illud enim sol non autem operatione operantis muni sensu D peccata numer coram Deo fur componi unum omnes illi actus ad unum opus intentione pro magis ad rem propria Sacramentum ab hominendum, homin modandum,

41.

Tactus in se non sunt expresse peccata, quando copula sublequenter fuerit, ut forent peccata numero distincta.

42.

Objection.

obijet.

dam copulam. Ergo si tactus illi sint peccatum numero distinctum, quando non assumuntur formaliter tamquam medium ad copulam; etiam erunt peccatum numero distinctum, dum assumuntur formaliter tamquam medium ad copulam; nam sola unitas interæ voluntatis, non potest dare unitatem malitiæ actibus externis, alioquin specie aut numero distinctis.

Cur ergo tactus impudici, qui sunt actiones physice à copula distinctæ, est ad hanc referantur, & propter illam relationem inscienter malitiæ copulæ, sicuti alii actus indifferentes, v. g. ire ad talem vel talem locum; cur (inquam) non reneant vel habeant malitiam propriam, quam haberent, si ad talem finem formaliter & expressè non assumerentur?

Si inferas: Ergo tactus isti qui assumuntur tamquam medium, secutà copulà exprimentur sunt in Confessione, eodem modo sicuti si copula non fuisset secuta. Respondeo N. C. quia dum copula secuta fuit, & hæc exprimitur (quam suppono necessariò esse exprimentam, tamquam actum consummativum peccati) etiam hoc ipso exprimentur opera intermedia, quæ ordinariè sunt conjuncta, ut sunt verba turpia, oscula, tactus & similia.

Hinc si aliqua adsint extraordinariæ circumstantiæ, v. g. si induco alium, ut sit socius criminis, vel cum ex intentione adulterij mitto nuntium, qui feminam inducat ad peccatum, &c. hæc (inquam) circumstantiæ suis peccata specie distincta, particulariter in Confessione forent declaranda, quia ex notitia actus principalis nullatenus devenitur in notitiam horum actuum, qui merè per accidens conjunguntur.

Dices: fieri potest, ut copulam non præcesserint oscula, tactus & similia: item, quòd plura vel pauciora præcesserint. Ergo si sint peccata numero distincta ab actu principali, oportet illa specialiter declarare in Confessione, ne Confessarius graviter erret, plura vel pauciora numero apprehendendo peccata mortalia, quàm à parte rei fuerint.

Respondeo: sufficit quòd Confessarius non erret in opere consummativo seu completivo; illud enim solum voluit Christus explicari; non autem opera ex natura sua, & ex intentione operantis præambula (ut patet ex communi sensu DD.) sive hæc opera appellaveris peccata numero distincta, sicut in re ipsa & coram Deo sunt; sive dixeris ex illis omnibus componi unum consummatum peccatum; quia omnes illi actus multi vel pauci, ordinantur ad unum opus consummandum, & ex illius intentione procedunt; quæ est consideratio magis ad rem moralem pertinens, ac proinde propria Sacramento Confessionis, quòd, utpote ab hominibus administrandum & suscipiendum, hominum existimationi fuit accommodandum, ne alioquin, si apices physicos

sequi oporteat, onus fiat importabile, & merito vocari possit (quod absit) carnificina conscientiarum.

Igitur (ut bene notat Suarez hic disp. 22. sect. 5. n. 24.) sicut unitas numerica etiam in actionibus vel qualitatibus non est semper ejusdem rationis vel æqualis: nam aliquando est ex simplici entitate, aliquando ex collectione plurium cum aliqua artificiosa compositione: ad hunc itidem modum in presentibus omnes illæ actiones censentur esse partiales, & componere unum moraliter peccatum, quia omnes ordinantur ad unum consummatum opus; ordinantur (inquam) ordinatione morali absque opposita interruptione, ut suppono.

Hinc etiam plures tactus inhonesti, etsi non ordinentur ad copulam, tamen si fiant successive absque notabili interruptione, in morali estimatione censentur unum peccatum; & sufficit dicere: *Habui tactus inhonestos.* Idem est de osculis & turpibus verbis. Item de pluribus ictibus seu verberibus, pluribus verbis contumeliosis &c. ita communiter DD.

Sed numquid etiam tactus consequentes copulam, unum sunt peccatum cum ipsa copula, ut hæc expressa in Confessione, illi non debeant specialiter declarari? Respondeo: si tactus ejusmodi sint, ut disponant ad secundam copulam vel mollitiem (sicuti fieri potest, maxime si ad istum finem assumantur) indubie erunt distinctum peccatum vel numero, si disponant ad secundam copulam; vel specie, si ad mollitiem. Hinc si per accidens secunda copula vel extraordinaria pollutio non sequeretur, tactus hujusmodi distinctè forent declarandi in Confessione: ut patet ex dictis.

Atque ut ad istum finem non assumerentur, equidem existimat Suarez supra n. 26. non componere unum peccatum cum copula præcedente: quia neque sunt partes prioris actus consummati, neque ex natura rei ex illo sequuntur, ut propterea censerentur quasi proprietates consequentes, & in illa virtute inclusa: sed reverà (inquit) adjunguntur ex malitia ipsius operantis; & ideo neque sufficienter explicantur, consistendo simpliciter unum fornicationis actum; nec reverà sunt una & eadem fornicatio cum præcedenti, sed potius sunt nova fornicatio inchoata. Hæc ille.

Contrarium docet Lugo disp. 16. n. 553. cum Aliis, quos citat; & omissis aliis rationibus, probat n. 554. quia tactus illi non afferunt malitiam specie diversam, & aliunde habent connexionem talem & tantam cum præcedenti peccato, ut possint facere unum actum completum: sunt enim quasi complementum copulæ & delectationis præcedentis.

Nec obstat (inquit) quòd dicebat Suarez, quia neque ex intentione agentis, neque ex natura sua ordinantur semper ad copulam sequentem;

43. Unitas numerica etiam in actionibus vel qualitatibus non est semper ejusdem rationis.

44. An tactus consequentes copulam debeant ex primi in Confessione

Affirmat Suarez.

45. Negat Lugo.

41. Plus in actu non exprimitur, quando copula adsint, nisi in actu, qui fuerit peccata numero distincta.

42. Objection.

Solutio.

sed sunt mali & turpes, quatenus in se continent approbationem & delectationem de copula præcedenti, & quatenus asserunt talem delectationem veneram, quæ in seipsa prohibita est: quia sicut prohibetur delectatio pollutionis propter bonum prolis (si enim licita esset illa delectatio, non curarent homines de Matrimonio) sic prohibetur à natura ipsa delectatio tactus lascivi: quia si ea saltem licita esset, minùs curarent homines de Matrimonio & de prole generanda. Hactenus Eminentissimus.

Sed displicet nobis hæc doctrina; quia (ut ex alibi dictis constat) omnes tactus inhonesti ex natura sua semper ordinantur proximè vel remotè ad copulam sequentem, vel extraordinariam pollutionem; & ideo præcisè prohibiti sunt.

46.
Consentit
Arriaga,

Meliùs dicimus (inquit Arriaga disp. 34. nu. 26.) eos tactus sive ante copulam sunt, sive post illam, facere unum quid cum ipsa, seu unam speciem integram, sicut ex dispositionibus, essentia & passionibus fit unum quid in genere physico; ac proinde non esse necessariò declarandos. Addo, moraliter illos semper intervenire, ac proinde ex hoc ipso capite non esse necessariò illos declarare: quia id ipsum supponitur à Confessario.

eum aliqua
limitatione.

Addiderim tamen, si notabili interposita morula haberentur, vix posse negari obligationem illos declarandi, quia reverà jam non faciunt unum quid cum copula. Hoc ipsum dico de delectatione purè intrinseca, quæ de copula immediatè præcedente aut futura haberi posset, illam scilicet per modum passionis aut dispositionis facere unum quid cum ipsa copula. Hucusque Arriaga.

47.
Judicium
Austoris.

Placet, quod ait, (si tactus proximè consequentes copulam (dummodò tamen leviores sint, & non disponant proximè ad novam copulam, aut extraordinariam pollutionem) ordinariè intervenire, ac proinde ex hoc capite, estò forent peccata specie vel numero distincta, non esse necessariò illos declarare, quia id ipsum supponitur à Confessario. Quare non solent Confessarii de hoc esse solliciti, nec penitentes se de hoc acuisse.

Et idem est de delectatione purè intrinseca. Dico: *Purè intrinseca*: nam si laudaret se ipsum de copula præterita apud alios, non dubito quin de novo peccaret, & in Confessione hoc peccatum deberet declarare: quia talis laus non est ordinariè conjuncta; adeoque nullatenus à Confessario supponitur tamquam passio copulæ præteritæ.

48.
An qui non
restituunt
rem alienam
quæ annu-

Sed pergamus ad alia, & videamus, si ex dictis bene sequatur: ergo qui non restituit rem alienam per integrum annum, non peccat nisi unjco peccato, estò in eo anno sæpiùs

reperat, & multiplicet voluntates non restituendi; quod est planè absurdum. Sequitur autem probatur: quia illud peccatum semper continuatur in illa exteriori omissione debiti restitutionis.

Respondetur: quamvis ommissio illa exteriora semper duraverit, equidem non semper fuit peccatum actuale; sed tunc solum, quando fuit actualiter, vel saltem virtualiter liberarum. Jam autem non sufficit ad continuationem seu unionem plurium voluntatum, quòd maneat aliquis effectus prioris voluntatis, sed oportet permaneat aliquis liber effectus, qui à priori voluntate non tantùm sit peccatum habituale, sed etiam actuale. Ita docet Suarez supra n. 31.

Patet (inquit) in communi exemplo de illo, qui dedit venenum alteri ad interficiendum illum: non enim actu peccat, quando venenum actu operatur; nam interim potest omnino cessare à tali voluntate, immò & veram penitentiam talis peccati agere. Non ergo satis est, quòd effectus denominetur voluntarius, quia ex libera voluntate processit; sed oportet, ut ex libera voluntate procedat.

Unde quoad hoc eadem ferè proportionalis est ratio de actione, & de omissione: solum est aliqualè discrimen; quòd quia ommissio per se non requirit positivum influxum, facilis durat sine ullo actu vel attentione interiori inter dum verò potest etiam actus exterior continuari cum tanta distractione & inadvertentia naturali, ut actus reverà jam hic & nunc non fiat liberè & humano modo; & tunc illud satis non erit ad continuitatem vel unitatem peccati. Hæc ille.

Consequenter docet; voluntatem non restituenti interrupti omnibus modis, quibus interruptitur qualibet alia voluntas peccatimiosa, putà per actualem cessationem à voluntate retinendi rem alienam, sive per somnum, sive per distractionem naturalem, aut occupationem circa alia, sive per contrarium propositum restituendi. Unde cum postea occurrente memorià restitutionis; homo repetit voluntatem non restituendi, peccatum multiplicat.

Secundò multiplicatur hoc peccatum per externum usum rei restituendæ, repugnantem restitutioni seu dominio alterius, utputà per consumptionem aut deteriorationem, quæ fur redditur impotens ad restituendum.

Tertiò, quando per aliquod tempus cessat debitum restituendi, vel intercedit exculatio sufficiens, & postea iterum urget obligatio, & resumitur voluntas non restituendi.

Verùm enim verò hæc doctrina quamvis tutissima sit, equidem non recipitur ab omnibus, & quoad omnia tamquam necessaria, vide

videre poteris resol. 58. ubi tentiam Petri cap. 4. nu. 9. non committit antiquum, quod injustè reitacat piùs interim officium etiam sæpiùs reitacandi, dum dicitur proponat positò habeat at

quam am-
pliat
lego.

Hanc sententiam spu. 16. nu. 54. potentiam intentionem (inquit) quando distrahit restituendi promagis interrum vel distractio in effectu positò cum eadem sit vertentia, jam tutionis à voluntate. Hæc ille.

51.
Respondetur
ut supra
lego.

Sed facile renum & distractionem in effectu positò, impositum tempore peccationem, ostructionis adhuc terialiter mala sufficienter liber quamvis pro illicita. At verò na advertentia bilis, idque in omisso restitu est mala, neque peccatum; ergo interruptitur somnum aut di

Concedo in effectu positivum aut distractionem mala re tam parva somnus, ut inter. Enimvero inimici mei, augeo incendi finem; existim cum peccatum

52.
Lego non
sicut uni-
cum pecca-
tum nisi in-
terruptio sit
nova.

Neque Cat cum peccatum fuerit per aliquo potentias. Si tem tui inim divertas ad lo tempore dam

videre poteris apud Dianam p. 1. tract. 7. resol. 58. ubi supponit probabilem esse sententiam Petri à Navarra de Restitut. lib. 4. cap. 4. nu. 9. & Aliorum asserentium, plura non committi peccata, sed tantum continuari antiquum, quamvis uno anno vel pluribus injustè retineatur res aliena, etiamsi fortè sæpius interim offeratur occasio restituendi, aut etiam sæpius renovetur propositum non restituendi, dummodò tamen penitentia ductus proponat restituere, & postea mutato proposito habeat animum non restituendi.

Hanc sententiam amplectitur Lugo disput. 16. nu. 549. quantumvis etiam per impotentiam interrumpatur facultas restituendi nam (inquit) etiam quando dormis, aut quando distraheris, habes verè impotentiam restituendi pro tunc; ergo impotentia non magis interruptit peccatum, quam somnus vel distractio: hæc autem non interruptit in effectu positivo; ergo nec in negativo, cum eadem sit ratio: siquidem redeunte advertentiâ, jam verè pendet actu negatio restitutionis à voluntate, sicut continuatio incendii. Hæc ille.

Sed facile responderet Suarius, Primò, somnum & distractionem interrumpere peccatum tam in effectu positivo, quam negativo. Secundò, impotentiam restituendi magis interrumpere peccatum, quam somnum & distractionem, quia tempore somni & distractionis adhuc manet illa externa omisso materialiter mala, immò secundum Aliquos sufficienter libera, ut imputetur in peccatum, quamvis pro illo tempore non augeatur malitia. At verò quando in vigilia & cum plena advertentiâ restitutum est furi impossibilis, idque inculpabiliter, jam amplius illa omisso restitutionis nequidem materialiter est mala, neque ullo modo imputari potest in peccatum: ergo per talem impotentiam magis interrumpitur prior voluntas mala, quam per somnum aut distractionem.

Concedo itaque, eandem esse rationem effectus positivi & negativi; sed nego, somnum aut distractionem non interrumpere voluntatem malam in effectu positivo, nisi fortè tam parva sit distractio, aut tam modicus somnus, ut in moralibus pro nihilo reputetur. Enimverò si vespere accendo segetem inimici mei, & manè post somnum rediens augeo incendium, & ita prosequor usque ad finem; existimas, quia tota illa actio erit unicum peccatum?

Neque Cardinalis id asserit; sed ut sit unicum peccatum, requiritur ut interruptio facta fuerit per aliquas breves distractiones vel impotentias. Si accendas (inquit ille) segetem tui inimici, & applicato igne paululum divertas ad loquendum cum famulo, quo brevi tempore damnum sequitur necessario, cum

propter distractionem illud non posses actu impedire; immò neque etiam non distractus posses omnimò jam impedire: deinde verò redis ad opus & auges incendium, & ita prosequeris usque ad finem; & ita proferit unicum peccatum, licet sæpius interrupta fuerit per aliquas breves distractiones vel impotentias. Hæc ille.

Addit ibidem Eminentissimus n. 5° 1. nec ipsam revocationem seu interruptionem voluntatem contrariam fortasse impedire, quando unitatem morale actionis & peccati. Exemplum ponit in eo; qui die jejunii cessat in fine prandii cum proposito non comedendi plus; sed statim antequam è mensa surgat, assertur aliud ferculum, de quo potest adhuc comedere, quia continuatio illa ratione loci & temporis sufficit, ad continuandum illud prandium, non obstante brevi illa voluntate contraria. Cur ergo non poterit idem contingere in unitate peccati? Si aliquis v. g. die jejunii comedat carnes in prandio, & in fine prandii, cum animo nihil plus comedendi videat afferri novum ferculum carni, & comedat ex illo, tunc certè sicut continuatur moraliter prandium, sic continuatur moraliter idem peccatum; nec necesse erit in Confessione dicere, se bis comedisse carnes, non obstante illa brevi voluntate, quæ intercesserat non plus comedendi. Hæc ille. Quæ similiter applicat ad injustam læsionem & ad peccatum retentionis seu omissionis restitutionis.

Ex quo apparet manifestè, quàm ambigua sit, quæ pendet à nostra æstimatione; quia unus æstimat hoc, alius aliud, unumquodque prout affectus est. Malumus stare iudicio & æstimationi communi, quàm unius particularis. Commune autem iudicium est, eum, qui comedit carnes die jejunii, & penitentiam ductus mutat suam voluntatem, si statim resumat priorem voluntatem, & iteratò comedat carnes, in Confessione debere dicere, se bis comedisse carnes, si verum est (quod puto) quancumque comestionem esse prohibitam.

Dicatur prandium unum vel multiplex, prandium refert, cum ab unitate prandii non dependeat unitas peccati, nisi velis omnia peccata, quæ fiunt in uno prandio, esse unum peccatum, quod plus quàm absurdum est. Quòd ergo prandium illud sit unum, provenit ex voluntate Ecclesie, quæ indubiè potuit talem interruptionem seu discontinuationem pro nihilo reputare, propter moralem propinquitatem: de hac autem voluntate respectu peccati comestionis carni, sic interrupta per contrariam voluntatem, nobis non satis constat.

Deinde quòd prandium sit unum vel multiplex, non pendet ab intentione unius ex comeditibus, sed potius ex unitate loci & tempo-

53.
Docet forte
nec interrupcionem
per voluntatem contrariam im-
pedire ali-
quando us-
nitatem
peccati,

54.
Opposita
sententia est
communis.

55.
Potest quia
in uno
prandio bis
tempo-

voluntates non rell-
absurdum. Sequi-
lud peccatum semper
tori omissione delicti
is omisso illa exte-
quidem non semper
tunc solum, quin-
item virtualiter libe-
icit ad continuatio-
voluntatum, quod
rioris voluntatis, sed
s liber effectus, qui à
um sit peccatum ha-
le. Ita docet Suarez.

Item
quod dicitur
in
quam am-
plius

51.
Respondet
aut ad pro-
bationem
hugonis.

52.
Lugo non
dicit unum
cum pecca-
tum nisi in-
terruptio sit
brevis.

52.
Lugo non
dicit unum
cum pecca-
tum nisi in-
terruptio sit
brevis.

53.
Secundò
tem 199
videre

comedere
senties.

temporis. Unde ex hoc, quod unus surgat è
mensa & nolit amplius comedere, aliis manen-
tibus in mensa & comedentibus: non solvitur
unitas illius prandii; ac proinde rediens ad
mensam qui discesserat, redit ad idem pran-
dium, quod per ipsius recessum non fuerat
dissolutum. Quid ergo mirum, si moraliter
non censeatur bis prandere? Et per consequens
non censeatur frangere jejuniu, quod non
prohibet nisi duplex prandiu? At verò pro-
hibet singulas comestiones carniu, quæ uti-
que singularitas non pendet ex singularitate
prandii, quasi in uno prandio non possit aliquis
bis comedere carnes.

Quid si enim aliquis in principio prandii
comedisset carnes, & correptus à convivis muta-
tâ voluntate carnes curasset auferri; putas,
si post unam aut alteram horam in fine prandii
rursùm præciperet carnes apponi, & iteratò
comederet; existimas (inquam) talem semel
tantùm comedisse carnes, eò quòd comederit
in uno prandio? Non potes prudenter existi-
mare. Ergo prandiu potest esse unum, estò
comestio carniu non sit una.

Sed quid immoror rei tam claræ? Libet
proponere quæstionem magis controversam.
Utrum in eodem actu possint esse plures mali-
tiæ solo numero distinctæ? Responso erit

CONCLUSIO III.

In eodem actu physico possunt
esse plures malitiæ, solo nu-
mero distinctæ, ut tales in Con-
fessione explicandæ.

56.
Sententia
Lugonis
non esse ex-
plicandas
plures ma-
litiæ nume-
ro in eodem
actu.

Ad dō ultimam particulam: *Ut tales in
Confessione explicandæ*, contra Lugonem
disp. 16. n. 134. ubi sic ait: licet in peccato,
habente plures malitiæ specie diverfas, debeant
omnes explicari, non sequitur idem in pecca-
to, habente plures numero distinctas. Ratio
differentiæ est: quòd in primo casu non ex-
plicaretur distinctè tota species illius pecca-
ti, si aliqua malitiæ specifica illius taceretur.
Cum autem debeant explicari distinctè om-
nia peccata quoad suam speciem, consequens
est, quòd debeant explicari distinctè omnes illæ
malitiæ specie diverfas.

At verò in secundo casu, etiam non ex-
plicatâ distinctè totâ malitiâ individuali illius
peccati, explicatur illud numero peccatum,
quoad suam speciem numericam: quod suffi-
cit ad satisfaciendum præcepto Confessio-
nis, cum nullum peccatum maneat non expli-
catum quoad suam speciem, & aliundè dicatur
totus numerus peccatorum, licet non totus

numerus malitiarum, de quo explicando non
invenimus aliquod præceptum. Hucusque
Eminentissimus.

Sed absque solido fundamento contra tor-
rentem Doctorem, & ideo non audiendus.
Inveniuntur quidem Alia, qui docent, præ-
cisum respectum unius actus, v. g. unius
occisionis ad personas diverfas, v. g. tres
homines occisos, non debere necessariò ex-
plicari; sed hi consequenter tenent, illum
præcisum respectum unius actus ad diver-
sas personas, non multiplicare malitiæ nu-
mero in illo uno actu, deinde circumstan-
tias notabiliter aggravantes non esse neces-
sariò declarandas in Confessione: nemo au-
tem invenitur, quod sciam, præter Logo-
nem, qui admittit multiplicationem nume-
ricam malitiarum in eodem actu, & negat
obligationem eas declarandi in Confessione.

Reverà si Tridentinum probat malitiæ
specificas, quæ plures inveniuntur (secundum
Omnes) in eodem actu physico, esse distinctè
explicandas; nescio quare non idem probet de
malitiis numericis, cum iidem planè verbi
præcipiat explicationem specificæ & nume-
ricæ malitiæ Iess. 14. c. 5. ibi: *Constat enim Sa-
cerdotes iudicium hoc incognitâ causâ exercere non
potuisse, neque equitatem quidem illos in penis in-
iungendis servare potuisse, si in genere dimittat, &
non potius in specie ac sigillatim sua ipsi peccata de-
clarassent.* Et can. 7. *Si quis dixerit, in Sacra-
mento Pœnitentiæ ad remissionem peccatorum neces-
sarium non esse iure divino consistere omnia & singula
peccata mortalia &c. anathema sit.*

Si Eminent. illa verba expendisset, sicuti
ipsis invenit præceptum distinctè explicandi
omnes malitiæ specie diverfas, quæ sunt in
eodem actu physico, pariter invenisset præ-
ceptum, explicandi distinctè omnes malitiæ nu-
mero distinctas, quæ sunt in eodem actu phy-
sico. Vel si illa verba intelligi possint de con-
fusa explicatione singulorum peccatorum seu
malitiarum solo numero distinctarum, cur non
etiam de confusa explicatione omnium pecca-
torum seu malitiarum specie distinctarum?

Et verò si possit explicari totus numerus
peccatorum, licet non totus numerus malitiarum;
cur itidem non possit explicari tota specie
peccati, licet non tota malitiæ specifica?
Vel si non explicatur distinctè tota, id est,
omnis species illius peccati, si aliqua malitiæ
specifica illius taceatur; dico similiter, non
explicari distinctè totum, id est, omnem nu-
merum peccatorum, si aliqua malitiæ nume-
rica illius taceatur.

Nonne plures malitiæ specificæ repetæ in
eodem actu physico constituunt plura specie
peccata, formaliter seu moraliter loquendo?
Quare ergo consimiliter plures malitiæ nume-
ricæ repetæ in eodem actu physico non con-
stituunt plura numero peccata formaliter seu
moraliter.

peccata
formaliter

moraliter loqu
malitiæ repetæ
constituet form
unicum numero
mus Conclusio

Sicut ergo
plicare diverfo
eamdem numero
tio ipsius maliti
sufficit explicari
participat plure
distinctè declara
peccatum form
ter Sacerdotes
jungere. Igitur
merum actuum
catorum quâ ta
manifestè: qui
neque quoad s
rum, est explici
Omibus admi

Respondet
ter ad præ-
cipium con-
clusionis

Quantum ad
Lugo supra n.
fundatur in sen
eodem actu m
allerunt circum
gravantes, non

60.
Conclusio
implet

Hæc itaque
jectâ, diligente
eodem actu pl
tiæ solo numero
affirmat: & si
fuit; v. g. si o
plures homines
pluribus perfor
meliâ afficiat
feminas, aut for
co verbo aut
trahendo ad hæ
mel habuerit an
per totam Quac
cium divinum i
in his & simi
physico esse pl
stinctas, juxta
jectorum, seu
sunt malitiæ nu
ictu, quot sunt
occisiones hom

61.
probatu

Ratio: qui
non consumm
occisionis, sum
tum & volunta
virtutis opposi
ro distinctè in i
ro occisiones h
specificæ, quo
num; v. g. si u
& Sacerdotem
ictu reperitur
utraque exprin

moraliter loquendo? Numquid una numero malitia reperta in pluribus actibus physicis constituet formaliter seu moraliter loquendo unicum numero peccatum? Planè, ut vidimus Conclusionibus precedentibus.

Sicut ergo in hoc casu non est necesse explicare diversos actus physicos, qui participant eandem numero malitiam, sed sufficit explicatio ipsius malitiæ; ita in casu proposito non sufficit explicare unum actum physicum, qui participat plures numero malitias, sed oportet distinctè declarare ipsas malitias, quæ sunt ipsum peccatum formale, & pro quibus solis oportet Sacerdotes convenientes satisfactiones inungere. Igitur Tridentinum supra non numerum actuum physicorum intelligit, sed peccatum quæ talium, sive formalium. Patet manifestè: quia peccatum materiale tantum, neque quoad speciem, neque quoad numerum, est explicandum in Confessione, ut ab Omnibus admittitur.

Quantum ad praxim, quam pro se allegat Lugo supra n. 136. & sequentibus, si vera est, fundatur in sententia eorum, qui negant in eodem actu multiplicari numero malitias, & asserunt circumstantias solum notabiliter aggravantes, non esse explicandas.

Hæc itaque singulari opinione Lugonis rejectâ, diligenter consideremus, an reverà in eodem actu physico possint esse plures malitiæ solo numero distinctæ. Conclusio nostra affirmat: & si quaris exempla, in promptu sunt; v. g. si quis unico physico ictu occidat plures homines, unicâ narratione detrahat plures personis, aut eas unico actu contumeliâ afficiat; efficaciter concupiscat plures feminas, aut fornicari plures cum eadem; unico verbo aut opere plures scandalizet, pertrahendo ad hæresim, aliudve delictum; si semel habuerit animum efficacem non jejunandi per totam Quadragesimam; non legendi Officium divinum per integrum annum &c. Dico in his & similibus casibus, in eodem actu physico esse plures malitias solo numero distinctas, juxta distinctionem numericam obsectorum, seu potius effectuum; id est, tot sunt malitiæ numero distinctæ in illo unico ictu, quot sunt homines occisi, seu quot sunt occisiones hominum.

Ratio: quia malitia actus efficacia, quæ non consummatur interius, qualis est malitia occisionis, sumitur in ordine ad effectum voluntum & voluntarium, quatenus privat honestate virtutis oppositæ: ergo tot sunt malitiæ numero distinctæ in illo unico ictu, quot sunt numero occisiones hominum, sicuti tot sunt malitiæ specificæ, quot sunt specie occisiones hominum; v. g. si unico ictu occidas patrem tuum & Sacerdotem, secundum Omnes in illo unico ictu reperitur malitia parricidii & sacrilegii, & utraque exprimenda est in Confessione: ergo

similiter si unico ictu occidas Joannem & Josephum, in illo unico ictu erit duplex malitia homicidii numero distincta, & utraque in Confessione erit explicanda.

Probat Consequentia: quia sicut ex diversis effectibus specie ejuldem actus physici, non coalescit unus effectus specificus adæquatus quasi conflatus ex illis speciebus, sed uterque per se sufficit ad propriam suam speciem peccati & malitiæ, & debet explicari in Confessione ea diversitas effectuum specificorum, quantumvis voliti fuerint eodem actu physico, quia moraliter censentur plura specie peccata; ita ex diversis effectibus in individuo ejuldem actus physici; non coalescit unus effectus individualis adæquatus quasi conflatus ex illis individuis; sed uterque per se sufficit ad proprium suum individuum peccati & malitiæ, & debet explicari in Confessione ea diversitas effectuum individualium, quantumvis voliti fuerint eodem actu physico, quia moraliter censentur individualiter plura peccata; & sicut est præceptum explicandi diversa peccata in specie, ita est præceptum explicandi diversa peccata in individuo, ut superius ostendimus.

Breviter: unusquisque effectus potest dare malitiam actui independentem ab alio: ergo nulla est ratio, quare unusquisque non det suam malitiam distinctam, sicut unusquisque distinctus est, & manet distinctus, etsi sint effectus unius physici actus. Atque hæc est communior opinio, quam Suarez hic disp. 22. sect. 5. n. 34. vocat probabilem, quamvis opposita appareat sibi probabilior, propter sequentes rationes.

Quia (inquit) bona voluntas dandi eleemosynam 10. hominibus non habet plures bonitates: ergo neque è contrario voluntas interficiendi illos habet plures malitias. Patet Consequentia: quia privatio est proportionata habitui; & ideo si habitus est unus, etiam privatio ejus una est; malitia autem est privatio debitæ bonitatis.

Probat II. Si quis uno indivisibili actu Charitatis amet 10. proximos, una est indivisibilis bonitas illius actus: ergo similiter odium eorumdem hominum unicum habet malitiam, quamvis non respiciat aliam materiam propinquorem, sed immediatè tendat in tales personas: ergo idem erit de voluntate occidendi tot homines, eò vel maxime, quòd potest quis velle uno ictu eos occidere; & ita videtur habere proximam materiam magis unam, quàm sit quantitas pecuniæ in voluntate eleemosynæ, vel quantitas furti, si à multis personis accipienda esset.

Probat III. Si quis habeat desiderium occidendi multitudinem hominum, cujus numerum ignorat; vel si tentet comburere domum cura tota sua familia quantacumque illa sit;

N n n n tale

peccata formaliter

Responsio ad præcedentem

60. distinctio completiva

61. expendit, sic ut distinctè explicandi

62. probatur

63. non est ratio, quare unusquisque non det suam malitiam distinctam

64. Quia (inquit) bona voluntas dandi eleemosynam

65. Prima ratio pro opposita sententia

66. Secundâ

67. Tertîa

tale peccatum non potest habere plures malitias: quot enim illæ erunt?

Respondeo: Tot erunt, quot à parte rei fuissent occisiones hominum, si voluntas effi- cax habuisset suum effectum. Quod autem peccans illum numerum ignoret, per accidens est: sufficit, quod velit omnes occidere, qui in tali domo sunt. Hinc si postea numerus innotescat, tenetur eum in Confessione explicare; alioquin quamdiu manet ignotus, excusatur à distincta explanatione propter impossibilitatem.

Dico; A distincta explanatione; quia tenetur eum explicare juxta consulam, quam tunc habebat, notitiam, explicando numerum, quem verosimiliter plùs minùs existimabat: vel si dubitabat, an esset magnus vel parvus, & hoc dubium tenetur explicare, sicut in reliquis obligatur meliori modo, quo potest, explicare numerum peccatorum.

Dicimus (inquit Dicastillo disp. 9. n. 253.) fieri non posse, quin si quis velit occidere multitudinem hominum, concipiat moraliter loquendo, saltem confusè aliquem numerum, ita ut apprehensio illius multitudinis, quam vult occidere, talis sit, quæ ad aliquem numerum possit revocari, licet non determinatè & certè, sed saltem sit timor aut existimatio, quæ quis videat posse fortasse veniri usque ad eum numerum; ita ut de illa multitudine occidendorum possit verè dici, tantum quidem numerum non excessisse, ad illum tamen aliumve aliquem paulò minorem, periculum fuisse ut perveniret: quod sufficit, ut assignemus numerum malitiarum usque ad numerum, in quo concipitur tale periculum. Hæc ille.

Nonne, si volo occidere hunc hominem, quem dubito an sit Sacerdos, an sit pater meus &c. proculdubio pecco illà specie peccati, sive omni specie peccati, quam sub dubio apprehendo? Ergo similiter in casu nostro tot numero peccata committo, quot saltem sub dubio apprehendo.

Immo etiam si nullam malitiam specificam distinctè apprehenderem in aliquo actu, si tamen dicerem: Volo omnem illam, quæ ibi est; hæud ambigo, quin peccarem tot peccatis specie distinctis, quot à parte rei malitiæ specificæ in illo actu inveniuntur; ac proinde deberem eas explicare distinctè in Confessione, casu quo postea distinctè eas cognoscerem: ergo similiter dicendum de malitiis numericis.

Et sanè eandem difficultatem patitur Suarius in sua sententia (ut advertit Dicastillo suprà nu. 254.) nam ipse concedit, quòd numerus occidendorum major est, eò majorem esse malitiam in gravitate: non est autem minùs impossibile, esse de factò malitiam, quæ non habeat determinatam gravitatem, quàm esse de factò multitudine malitiarum, quæ

non habeat determinatum numerum. Igitur corrui tertia probatio Suarii?

Ad primam & secundam respondet Dicastillo n. 248. non improbabilius etiam in virtutibus & bonitatibus esse illam multiplicationem, sicut & in vitiis; atque adeò parrem esse utrobique rationem. Ita aliqui Recentiores cum Navarro in cap. Considerat. Hæc ille.

Interrogo ego unum verbum: idem actus virtutis potest habere plures specie bonitates ex proximo objecto desumptas? Negant multi Theologi: quia (inquiunt) ex proximo objecto formali specificantur actus. Si ergo aliquis actus haberet duas specie bonitates, deberet habere duo objecta formalia; & consequenter non esset idem actus, sed duo specie distincti, proinde & numero distincti: nam quòd conjungantur in eodem objecto materiali, nihil refert ad unitatem actus, quin ex objecto materiali ut sic non sumitur entitas actus, in tantum, ut diversi specie actus in idem objectum materiale tendant per diversa objecta formalia: alioquin amor amicitie Dei & concupiscentiæ essent realiter unus actus, quia motiva illa diligendi in eodem indivisibili objecto conjunguntur. Hæc ille.

Attamen cum hac limitatione: si illa diversa motiva sumantur omnino ut diversa & integra in sua specie: nam interdum potest voluntas moveri uno actu ad unum objectum materiale, ut affectum pluribus bonitatibus in eo consideratis, si ex omnibus illis intellectus conficiat quasi unam rationem boni, ab omnibus distinctam, & quasi ab omnibus compositam, quod videretur posse facere per modum consule cognitionis, utputà si, post distinctam considerationem singularum bonitarum, absolute judicet hanc rem esse optimam & honestissimam, sumendo veluti rationem communem omnibus illis bonitatibus, & pluri aestimando illam, quæ est ex aggregatione plurium: in hoc quippe non apparet ulla repugnantia; immò videretur valde accommodatus modus communi modo operandi hominum. Ita multi Theologi (ut dixi) opinantur; & secundum hanc opinionem patet quid sit respondendum ad duo priora argumenta Suarii.

Numquid ex hoc Antecedente: Idem actus voluntatis non potest habere plures specie bonitates ex proximo & formali objecto; bene infertur: Ergo idem actus voluntatis non potest habere plures specie malitias? Clarum est quòd possit habere, & (secundum omnes Theologos) de factò sapius habet. Ergo etiam hæc Consequentia non valet: idem actus voluntatis non potest habere plures numero bonitates; ergo similiter non potest habere plures numero malitias.

63. Responso ad certam rationem de incerto numero occidendorum.

64. Qui vult occidere multitudinem hominum concipit confusè aliquem numerum.

Dicastillo.

65. Non sequitur ex eo quod voluntas non potest habere plures numero bonitates, ergo nec malitias.

Ratio disp. actus sit malus licia sit volita tamquam ratio & videtur multi peccant ab actu. At verum requiritur, sed prætere movet voluntatem Aristotelis 2. Eptem: Ea, quæ temperatè aguntur si & agens si scians; deinde si animo ac immutata.

68. Quid ergo mali eleemosynarum plures bonitates interficerent? Aut si unus incipiamus, proximus habet bonitatem non unicam, tiam? Sicut enim non potest habere primum & secundum unum numero nisi unum naturale motivum, non potest nitatem, desumptam & formali movetur ab effectu ab effectu eodem autem autem malos; plures numero, ut non distincti in cal unum numero distincti, mor fornicatio cur Barbara; parit una voluntate istam mortem nem. Quid potest? Itaque per eundem nos habet intelligo odium proceditur ad actum odii efficiendum unius occidere, tur odii non habet adæquatum per modum tamen homicidii, quæ multiplicat malitiam non tantum

69. Non sequitur ex eo quod voluntas non potest habere plures numero bonitates, ergo nec malitias.

Ratio

entia. un numerum. Ignorari? Nam respondet Dicitur... abilitate etiam in virtute... esse illam multipliciter... itaque ad hoc pertinet. Ita aliqui Responsum in cap. Consideret. Hanc verbum: idem actus... plures specie bonitates... mptas? Negant multi... (ant) ex proximo ob... eodem objecto mate... itatem actus, quia ex... non sumitur entitas... diversi specie actus in... le tendant per diver... quoniam amor amicitie... essent realiter unus... illa diligendi in co... conjunguntur. Hanc limitatione: si illa di... omnino ut diversa... nam interdum potest... tu ad unum objectum... pluribus bonitatibus... x omnibus illis intel... rationem boni, ab... ussi ab omnibus com... posse facere per mo... s, utputa si, posside... a singularum bonita... anc rem esse optimam... ndo veluti rationem... illis bonitatibus, &... que est ex aggrega... quippe non appetit... videtur valde accom... uni modo operandi... eologi (ut dixi) opi... anc opinionem patet... ad duo priora argu... cedente: Idem actus... bere plures specie bo... malis objectis; bene... ctus voluntatis non... e malitias? Clarum... & (secundum omnes... apius habeat. Ergo... non valet: idem actus... bere plures numero... r non potest habere

Ratio disparitatis est evidens: quia ut actus sit malus, non requiritur quod illa malitia sit voluta sive tamquam objectum; sive tamquam ratio movendi. Ita passim Theologi, & videtur manifestum ab experientia; immo multi peccant, qui vellent abesse malitiam ab actu. At verò ut actus sit bonus, non tantum requiritur, ut objecti bonitas cognoscat, sed præterea ut ipsa objectiva bonitas moveat voluntatem ad actum, juxta illud Aristotelis 2. Ethic. cap. 4. communiter receptum: *Ea, que ad virtutibus sunt, non inesse aut temperate aguntur, si sunt iusta aut temperata; sed si & agens sic se habens agat: primum quidem si sciens; deinde si eligens propter ipsa; tertio si firmo animo ac immutabili agat.*

68. Quid ergo miramur, si bona voluntas dandi elemosynam 10. hominibus non habeat plures bonitates, quamvis è contrario voluntas interficiendi illos habeat plures malitias? Aut si unus indivisibilis actus Charitatis, quo amo 10. proximos, unam & indivisibilem habeat bonitatem; odium autem eorundem non unicam, sed multiplicem habeat malitiam? Sicut enim unus specie actus bonus, non potest habere nisi unum specie objectum primum & formale motivum; ita quoque unus numero actus bonus, non potest habere nisi unum numero objectum primum & formale motivum: ergo unus numero actus bonus, non potest habere nisi unam numero bonitatem, desumptam ab illo objecto primo & formali motivo. At verò malitia non desumitur ab objecto primo & formali motivo, sed ab effectu malo volito & voluntario: eodem autem actu possum velle plures effectus malos; plures (inquam) tam specie, quam numero, ut manifestum est.

Hinc quemadmodum illi effectus numero distincti in casu proposito non coalescunt in unum numero effectum, sed manent numero distincti, mors v. g. Joannis & mors Josephi, fornicatio cum Catharina & fornicatio cum Barbara; pariter manent distincte malitiae in una voluntate; quæ volo efficaciter duplicem istam mortem, aut duplicem illam fornicationem. Quid potest clarius dici?

69. Itaque per odium 10. hominum, quod secundum nos habet multiplicem malitiam, non intelligo odium merè internum, sed ex quo proceditur ad actus externos. V. g. si quis uno actu odii efficaci odisset 10. homines per modum unius objecti, volens efficaciter illos occidere, tunc actus ille, quamvis in ratione odii non habeat nisi unicam malitiam ex unico adæquato objecto illius multitudinis hominum per modum unius consideratæ, in ratione tamen homicidii tot habet malitias, quot sunt homines, quos intendit occidere; quia multiplicatur malitia ex multiplicitate effectus, & non tantum ex multiplicitate objecti, primi

formalis motivi; quod in tali casu suppono esse unicum.

Et idem dico de simplici complacencia in pluribus fornicationibus, homicidiis &c. potest enim voluntas ferri in omnes illas fornicationes per modum unius adæquati objecti; quo casu tantum erit in illa complacencia una adæquata numero malitia, ac proinde non erit necessarium explicare multitudinem personarum in Confessione. Quapropter etiam gratis admissio, quod eadem voluntas non possit habere plures bonitates numero distinctas, negamus equidem hanc Consequentiam: Ergo eadem voluntas non potest habere plures malitias numero distinctas.

Dico, *Gratis admissio*; quia (ut supra insinua- vi) sunt Nonnulli, qui existimant, etiam eandem voluntatem posse habere plures numero bonitates. Et sanè si possit habere plures bonitates specie diversas; cur non etiam numero diversas? Porro eundem numero actum posse respicere duo objecta formalia specie diversa & adæquata, ac per consequens habere duas bonitates specie diversas, docet Felix de Bonitate & Malitia c. 3. diff. 4. n. 5. cum Aliis quos citat, & putat colligi ex Scoto Quodlib. 14. n. 5. ibi: *Comparando Fidem infusam & Fidem acquisitam ad actum credendi in hoc conveniunt, quod, quando insunt eidem anime, actus unus & idem credendi elicitur secundum inclinationem utriusque: quia quando sunt due forme, que naturaliter inclinant ad actum in eodem operante, utraque quantum est de se necessarib & semper inclinat ad actum: & ideo quandoque actus elicitur, elicitur secundum inclinationem utriusque.* Et Quodlib. 17. n. 10. ibi: *Simul potest quis uno & eodem actu credere ex testimonio asserentis, & credere secundum inclinationem Fidei infuse.*

Probat ratione: quando unum medium habet plures honestates ad aliquos fines consequendos, nulla est ratio, quare non eligatur ad tales fines: v. g. Christus elegit mortem, quia in illa est honestas Religionis in quantum est Sacrificium & honestas misericordie redimens homines, & honestas obedientie adimplens præceptum Patris &c. ergo talis electio habet plures bonitates. Ita Felix n. 6. Et n. 8. sic ait: *Neque obest, quod voluntas respiciat bonum propter honestatem ejus; ut det actui bonitatem: nam plura potest eodem actu appetere propter honestates proprias.*

Quidquid sit de hac sententia (de qua nolo hic disputare, quia planè alterius loci) si vera est; consequenter affirmatur, eundem actum posse habere plures bonitates numero diversas; si enim voluntas possit plura appetere eodem actu propter honestates specie distinctas; quidni etiam propter honestates numero distinctas?

Deinde Aliquorum sententia est, ad actum bonum nullatenus requiri, ut eligatur propter ipsam

70. Sententia Felicit, eundem actum posse habere plures specie bonitates.

Probat Scoto.

Probat ratione.

71. Idem actus potest habere plures bonitates numero.

ipsam bonitatem, sed omnino sufficere, quod objecti bonitas cognoscatur, & non videatur aliqua circumstantia mala. Quod si verum est, nescio quare una & eadem voluntas dandi eleemosynam 10. pauperibus, non habeat 10. bonitates, cum intellectu cognoscat 10. bonitates, & non videat aliquam circumstantiam malam, ut suppono.

Ceterum sicut intellectus cognoscit decem bonitates in decem eleemosynis, ita etiam cognoscit decem malitias in non eleemosynis, casu quo eleemosynæ istæ sint obligatoriae, quia v. g. decem personæ extremè indigent. Quippe malitia est privatio rectitudinis debita: ergo si 10. rectitudines debita, quia debita 10. eleemosynæ; etiam 10. malitiæ opposita, id est, 10. privationes eleemosynarum debitarum. Quidni ergo unus actus, quo volo illas 10. privationes, habeat 10. malitias? Non enim requiritur intentio malitiæ, secundum DD. communiter; sed sufficit cognitio.

72. *Obiectio diluitur.*

Nec obstat; quod velim 10. homines occidere unico ictu; quia ille ictus non est malus, nisi ratione occisionis seu mortis consequentis: jam autem occisiones sunt 10. ergo 10. malitiæ, eodem modo, ac si singulis ictibus singuli homines occiderentur. Hinc si talis bonâ fide confessus fuerit, se habuisse voluntatem occidendi 8. sufficit postea confiteri, se habuisse voluntatem occidendi 2.

Et rectè confiteretur, dicendo: *Volui 10. homines occidere*; omittingo *ly unico ictu*. Similiter, si reverâ unico ictu occidit, dicendo: *Occidi 10. homines*, quamvis fortè Confessarius apprehendat, occidisse diversis ictibus; quia æquè graviter peccavit, & æquè multa peccata moraliter seu formaliter commisit, sive uno, sive diversis ictibus occiderit: igitur materialis illa diversitas per accidens est ad Confessionem sacramentalem.

E contra autem insufficienter confiteretur, qui diceret: *Feci homicidium*; aut: *Habui voluntatem homicidii*; quia *ly homicidium* ex communi acceptione significat occisionem hominis, non hominum: quare Confessarius tunc conciperet occisionem unius hominis, & consequenter unam malitiam homicidii, cum tamen reverâ sint plures. Idem est, si diceret: *semel volui occidere*; vel: *semel occidi*; quia similiter in communi modo loquendi unica tantum occisio sub illis verbis intelligitur, cum tamen fuerit multiplex.

73. *Adulterium ex parte utriusque debet distinctè explicari.*

Ex dictis facilis est resolutio hujus questionis: utrum adulterium ex parte utriusque debeat distinctè declarari in Confessione; an verò sufficiat dicere: *Commisi adulterium*? Facilis (inquam) est resolutio pro parte affirmativa, esto partes in illud consensissent.

Probat.

Patet: quia tamen actus ille physicus unus & idem sit, equidem multiplicatur virtuali-

ter, eò quod contineat duplicem diffinitionem numero distinctam, quarum una non præsupponit alteram, sed utraque seorsim potest existere: possum enim violare fidem proprii matrimonii, & non alterius, si mulier non sit conjugata; & possum violare fidem alieni matrimonii, & non proprii, si ego non sim conjugatus, sed sola mulier: ergo quando & ego & ipsa obstringimur fide conjugali, adulterium duplicem contrahit malitiam; quia privat duplici rectitudine, quoniam violat duplicem fidem conjugalem.

Et quamvis propriè non fiat injuria partibus (ut Aliqui volunt) si partes consentiant; fit tamen injuria (ut ita loquar) ipsi matrimonio seu fidei conjugali, quæ injuria duplex est in unico actu, utpote qui habet duplex obiectum, scilicet fidem hujus matrimonii & illius, quæ utique duplex fides per ipsum violatur.

Quocirca magna disparitas est inter hunc casum, & illum, quo aliqui duplici præcepto ex eodem motivo prohibetur, de quo alibi egimus. Etenim cum præceptum planè extrinsecum actui, non potest huic addere novam aliquam malitiam, nisi ratione alicujus circumstantiæ distinctæ, vel novæ materiæ, &c.

Ratio: quia alioquin illæ malitiæ videntur continuari in eodem actu, & in eandem recidere, sicut in eodem subjecto continuatione fit idem calor, qui aliis multiplex esset, nisi in subjecto continuaretur. Jam autem in casu proposito quando conjugatus cum conjugata adulteratur, & quando solutus cum conjugata, non tantum est distinctio præceptorum, sed variatio obiectorum, quæ inducit novam malitiam, saltem numero distinctam.

Dico; *saltem numero distinctam*; quia Aliqui existimant, in peccato adulterii conjugati cum conjugata esse duplicem malitiam specie distinctam; quia (inquiunt) diversa virtus evidetur, quæ inclinât hunc conjugem ad servandum suum matrimonium, ab eâ, quæ inclinât ad servandum alienum matrimonium; sicut diversa virtus est, quæ me inclinât ad servandum jejunium meum, ab illa, quæ inclinât ad non violandum jejunium, quod alii debent: illa enim prior est propriè virtus temperantiæ, hæc verò posterior non est propriè temperantiæ, sed reductivè. Hæc illi.

Quæ doctrina (de qua alibi egimus) si vera est, probat nullam esse cooperationem positivam, in qua non reperitur illa malitia, reductivè, seu secundariò pertinens ad peccatum alterius (quæ proinde, utpote diversæ speciei, semper deberet explicari in Confessione) etiam si fortè simul contrahat malitiam primariam, ut contingit in materia justitiæ. V. g. Petrus hortatur Paulum, ut furetur pecuniam Joannis: illa exhortatio contrahit malitiam

secundariam Paulum obligatari ad furandum primariam; habet jus non ipsius, sed etiam positivè ad furandum.

76.

Illas autem malitias: quia si Petrus furandum bona fide aliunde impediens secundariam (ut Paulus veller furandum malitiam primariam) Petrus v. g. horrem Joannis, quem Petrus non peccat, bonæ docet Dicastillo.

77.

Sed contra: amentem ad fornicationem ad copulam bonâ fide esse suam; nullam malitiam: non primariam, etiam induceret ad fornicationem malitiam quia alius fornicationem ad eodem modo, rem Joannis, castitiam. An autem castitiam admittit talem fornicationem.

77.

Deinde (ut non dubito) usque sit duplicem (ut ait Malier sui corporis similiter autem habet, sed muliere tradens suum liter peccat co-uxor in corpore trahit malitiam bona propria ut minium & li-uxori alterius quod habet vi corpore ipse domini: ergo malitiam pri-utique, sicut j-

secundariam; quatenus dissonat rationi, Paulum obligatum ad non furandum, hortari ad furandum: praterea contrahit malitiam primariam iniustitiae, quatenus Ioannes habet jus non solum ut tu non fureris bona ipsius, sed etiam ut nemo cooperetur alteri positive ad furtum suorum bonorum.

Illas autem malitias esse distinctas, probatur: quia si Petrus hortaretur Paulum ad furandum bona Joannis, sciens certo, furtum aliunde impediendum, contraheret malitiam secundariam (ut patet) quia esset causa quare Paulus vellet furari bona Joannis; absque tamen malitia primaria, quia (ut supponitur) Ioannes nihil patitur damni. Et vice versa, Petrus v.g. hortatur Paulum ad usurpandam rem Joannis, quam Paulus bona fide putat esse suam; Petrus autem certo scit esse Joannis; hortatio illa Petri contrahit malitiam primariam; quia Ioannes habet jus, ne Petrus cooperetur isti actioni a parte rei iniusta; absque tamen malitia secundaria, quoniam Paulus non peccat, bona fide usurpando illam rem. Ita docet Dicastillo disp. 9. n. 271.

Sed contra: Ergo qui hortaretur hominem amentem ad fornicandum, vel hominem sanæ mentis ad copulam cum persona, quam putat bona fide esse suam, ipse autem scit esse non suam; nullam omnino contraheret malitiam: non primariam, quia, secundum illum Auctorem, etiam qui scientem & volentem induceret ad fornicandum, non contraheret primariam malitiam: non etiam secundariam, quia alius fornicando excusatur propter bonam fidem à formali peccato fornicationis; eodem modo, quo Paulus, usurpans bona fide rem Joannis, excusatur à formali peccato iniustitiae. An autem hanc consequentiam Dicastillo admitteret, nescio: saltem ego non ausim talem cooperationem ad peccatum materiale fornicationis ab omni peccato excusare.

Deinde (ut revertamur ad casum nostrum) non dubito, quin in adulterio ex parte utriusque sit duplex primaria malitia iniustitiae: nam (ut ait Apostolus 1. Cor. 7. v. 4.) Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir; similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier. Ergo vir invitat propriam uxorem tradens suum corpus uxori alterius, formaliter peccat contra jus, quod habet propria uxor in corpus sui viri: ergo ex hac parte contrahit malitiam primariam iniustitiae; sicuti si bona propria uxoris, quorum ipsa habet dominium & liberam administrationem, daret uxori alterius. Praterea peccat contra jus, quod habet vir in corpus uxoris propriae; quo corpore ipse utitur contra voluntatem veri domini: ergo etiam ex hac parte contrahit malitiam primariam iniustitiae; distinctam utique, sicut jus, quod mulier habet in corpus

sui viri, est distinctum à jure, quod vir habet in corpus suae uxoris.

Itaque in casu adulterii ex parte utriusque, adulter peccat contra jus propriae uxoris, & contra jus viri adulterae; quae iura indubie distincta sunt. Consimiliter adultera peccat contra jus proprii viri & contra jus uxoris adulteri. At verò in adulterio ex parte unius tantum, laeditur jus unius dumtaxat vel viri adulterae; vel uxoris adulteri. Quid ergo mirum, si debeat adulterium ex parte utriusque distinctè explicari in Confessione; quidquid sit de malitia secundaria specie distincta, nuper ab Aliquibus inventa? Hic ergo sit finis praesentis Conclusionis. Finem autem Sectioni imponet resolutio hujus quaestioni: utrum actus internus & externus circa idem objectum sint plura peccata?

CONCLUSIO IV.

Actus internus & externus liber circa idem objectum, physice sunt plura peccata, in morali aestimatione unicum. Actus externus vel eventus necessarius sufficit, ut incurratur censura tam in foro interno, quam externo, estò praecesserit retractatio actus liberi. Solet etiam in Confessione explicari, quamvis per se non sit obligatio, veluti est obligatio declarandi actum externum liberum.

Pro clariori intellectu hujus Conclusionis, praemitto quaestionem magis speculativam, quam practicam: An actus exterior liber per se loquendo superaddat actui interno efficaci formalem bonitatem vel malitiam? Dico: Per se loquendo, quia certum est apud Omnes, actum externum saepe esse occasionem majoris aut extensioris bonitatis vel malitiae; tum ratione diuturnioris morae; nam actus externus diutius durans, diuturniorem actus interni durationem exigit, & aliunde experimur facilius continuari voluntatem, quae exterius occupatur: tum ratione majoris intensioris; ob delectationem enim vel difficultatem, quae in actus externi exercitio reperitur, voluntas frequenter magis accenditur, & intensius in objectum fertur: tum ratione multiplicationis actus interioris, ut puta cum aliquis vult aliquid boni facere, &

76. cooperatio

77. cooperatio

77. cooperatio

78. Actus ex-

78. Actus ex-

tunc quidem non facit, postmodum autem vult & facit.

Itaque regulariter plus meretur, qui v. g. martyrium patitur, quam qui tantum illud interiorius efficaciter desiderat: hac enim occasione frequenter ac ferventer actus internos repetit, & quidem necessario; nam actus penitenti solent paulatim remittere voluntatem, adeoque fortior voluntas requiritur ad sustinenda patienter tormenta, quae re ipsa inferuntur, quam dum solum mente proponuntur.

Dixi secundò: Actui interno efficaci; nam indubie praestantior est voluntas efficax, & quae de facto habet adjunctum actum exteriorem, quam inefficax, quae non est nata habere adjunctum actum exteriorem.

Dixi tertio: Formalem bonitatem vel malitiam; quia in primis Omnes admittunt, actum exteriorem superaddere bonitatem vel malitiam objectivam. Praeterea certum est, actum exteriorem habere aliquem fructum seu effectum, quo actus interior caret: v. g. Sacramenta novae legis dant gratiam ex opere operato, quam non tribuit voluntas efficax ea suscipiendi: prout etiam exicit Deus martyrium externum & completum ad similem effectum, cuique aureolam tanquam praemium aliquod accidentale annexuit. His praenotatis:

Ad quaestionem propositam respondent multi DD. negativè cum D. Th. 1.2. q. 20. art. 4. Et consonat Scotus (inquit Henricus part. 2. tract. 2. disp. 3. de Bonit. & malit. n. 36.) 2. dist. 42. q. 4. n. 2. 16. 17. & 20. constitutus in solo actu voluntatis malitiam seu peccatum formaliter: hoc sensu nimirum, quod actus exterior distinctam formalem malitiam non superaddat. Dum autem Quodlib. 18. a. 3. oppositum responsionis indicat (quod proinde docent plures Scotistae) partim loquitur non resolutivè, utens suo solito: Potest dici; partim explicari potest de bonitate & malitia objectiva, quam specialem addit actus exterior interiori. Hæc ille. Quæ lubet partim profundius investigare, ne ulterò & sine necessitate desiscamus à mente Doctoris Subtilis, quod absit à nobis ejus discipulis.

Itaque quantum ad primum locum Scoti, scilicet 2. dist. 42. q. 4. ut probè intelligamus, quis sit sensus ejus, operæ pretium erit, verba Scoti subscribere: Secundò dico, quod licet peccatum non possit esse formaliter nisi in voluntate vel in actu eius; materialiter tamen potest esse in istis actibus dictis, scilicet cogitatione, sermone & opere: quia secundum Anselmum ubi supra (de peccato originali cap. 4.) voluntas est motor in toto regno anime, & omnia obediunt sibi. Sicut ergo voluntas tenetur habere in actu suo rectitudinem, sic tenetur habere

illam in aliis actibus exterioribus, ad quos cooperatur ut motor. Sicut agitur movendo recte potentias inferiores; actus earum sunt recti, rectitudine participatà; ita etiam per oppositum movendo non recte, sunt actus earum non recti, quam rectitudinem debet voluntas illis dare; & ita movendo eas non recte, privat eas illa rectitudine. Ita Scotus supra n. 2.

Porro n. 16. sic inquit: Quantum ad secundam, dico, quod malitia vel peccatum est in sermone materialiter, formaliter vero in voluntate; & in voluntate recta ratio iudicat omnes actus humanos debere esse recte circumstantiatis rectitudine sibi debita, scilicet participatà, loquendo de actibus potentiarum inferiorum; sed actus potentia motiva subest voluntati: ergo debet esse circumstantiatus & rectus rectitudine sibi debita, ut quod transeat super materiam debitam, ut oritur ad debitum finem, ut scilicet adhaere proximum, & quod notificet illud, quod est in conceptu mentis; aliter enim esset mendacium. Ex defectu igitur alicuius circumstantie, quam debet imperare voluntas, est peccatum & malitia formaliter in voluntate, & materialiter in sermone.

Et prosequitur n. 17. Ad primum argumentum dico, quod usus instrumenti ad finem suum licet in se non sit formaliter malus, potest tamen esse malus materialiter, in quantum imperator voluntate, in qua est malitia formaliter &c.

Adde quod habet n. 20. Ad quaestionem quartam dicendum, quod Hieronymus non dicit hic peccatum actuale formaliter, nec substantiam peccati formalem, quia hic est actus voluntatis, & non cogitatio, nec sermo, nec opus exterior; nec etiam originale peccatum, quia illud est solum in anima; sed distinguit hic tantum substantiam materiale peccati. Ecce verba Doctoris Subtilis, quorum sensus est (ut placet Henrico supra) quod actus exterior distinctam formalem malitiam non superaddat actu interiori.

Ego autem dico, sensum illorum verborum esse, quod malitia primò & formaliter non fit nisi in aliquo actu voluntatis; ergo actus exterior distinctam formalem malitiam non superaddit actu interiori, nego Consequentiam: quippe qui affirmat malitiam primò & formaliter non esse nisi in aliquo actu voluntatis, non ideo negat aliquam malitiam secundò & formaliter esse in actu exteriori.

Hunc esse sensum Scoti, colligo ex verbis ejus eadem quaestione nu. 1. Ad quaestionem primò & formaliter non est, nisi in aliquo actu voluntatis. Probatio: quia iustitia habitualis, & actualis distinguitur contra peccatum originale, est iustitia, ut distinguitur contra peccatum actuale, est in voluntate ergo peccatum originale & actuale est in voluntate. Hoc satis patet per Anselmum de Peccato originali cap. 4. Item Augustin. 3. de lib. arb. Causa prima peccandi est voluntas: nihil enim

79. Praestantior est voluntas efficax, quam inefficax.

Actus exterior superaddit interiori bonitatem vel malitiam objectivam.

80. Multi docent actum exteriorem non superaddere formalem bonitatem vel malitiam actu interiori.

D. Thomas Scotus Henricus.

81. Examinatus mens Scoti.

Peccatum non potest esse formaliter nisi in voluntate.

est peccatum, nisi & nihil est in potestate voluntatis impunitabile; & in quod defectus voluntatis sequitur, primo, & in alio

Praeterea omni ter voluntatem, praeter voluntatem actionem; hoc est lib. arbit. causa non agit, nisi si ab alio: & ideo vituperabilis; & causum. Ex quo sermo & opere non set hoc est in Scotus.

Itaque non formalem, actus sermoni & operum primarium huius praefixum esse in actibus licet, quod exprimit statim videbitur.

Nec obstat hic dicat Scotus teraliter extrinsecum non habere malitiam, quae tunc subiecta, & malitia, secundum dist. 27. cando definitio ejus materiale rationem, quae egerat velle habere autem explicata competere aliquid voluntatis subfinit an falsò & clarè cet Scotus Q. verborum?

De tertio peccati exterior, sem morale praeter interior elicitus Divi Augustini.

namque ita sit coris alienus, cum qui nequit bibente, nullo bendere audent quoniam sicut actor in deficiente benedictione & flagitium, quia videtur & hic miser est

Sect. II. De Distinct. numerica Peccator. Concl. 4. 839

est peccatum, nisi quod est in potestate facientis; & nihil est in potestate facientis, nisi quod est in potestate voluntatis eius; quia nihil prater hoc est imputabile; & ideo dicit 12. de Civit. cap. 8. quod defectus voluntatis sequitur debita pena, ex quo sequitur, quod in solo velle est peccatum primò, & in aliis non nisi mediante velle.

Praterca omnis causa activa in universo, prater voluntatem, est naturaliter activa: ergo nulla prater voluntatem est vinuperabilis propter suam actionem; hoc enim patet per Augustinum 3. de lib. arbit. causa enim naturalis secundum eum non agit, nisi secundum quod accipit, ut agit, ab alio: & ideo in nulla sua propria actione est vinuperabilis; & ideo in nulla actione sua est peccatum. Ex quo sequitur, quod in cogitatione, sermone & opere non est peccatum formaliter & primò, sed hoc est in solo actu voluntatis. Haec tenet Scotus.

Itaque non negat omnem malitiam, etiam formalem, actui exteriori, puta cogitationi, sermone & operi, sed solum malitiam formalem primariam: asserit autem (inquit Scholium prefixum nu. 1.) malitiam distinctam esse in actibus externis, sed minus principaliter, quod expressius tractat Quodl. 18. a. 3. ut statim videbitur.

Nec obstat (inquit idem Scholium) quod hic dicat Scotus, peccatum esse tantum materialiter extra voluntatem; quia intendit non habere malitiam, nisi dependenter à voluntate, quā tamen non rectificantem potentias subiectas, in ipsis etiam potest esse distincta malitia, sed major in voluntate. Sic supra dist. 37. qu. 2. §. Concedo igitur, explicando definitionem peccati, dicit, velle esse ejus materiale, scilicet in ordine ad privationem, quae est ejus formale: non tamen negat velle habere malitiam intrinsecam. Hic autem explicat ideo peccatum materialiter competere aliis potentis, quia libertati voluntatis subsunt. Huculque Scholium: verè an falsò, clarè apparebit ex his, quae docet Scotus Quodl. 18. a. 3. sub hac forma verborum:

De tertio principali, primò potest dici, quod actus exterior, scilicet imperatus, habet bonitatem moralem propriam aliquam aliam, quam actus interior elicitus. Probat primò ex auctoritate Divi Augusti. 13. de Trinit. cap. 5. ibi: Quis namque ita sit mente cecus, & ab omni luce decoris alienus, ac tenebris dedecoris involutus, ut probatur ex eum qui nequiter vivit ac turpiter, & nullo probibente, nullo ulciscente, & nullo saltem reprehendere audente, insuper & laudantibus plurimis; quoniam sicut ait Scriptura divina: Laudatur peccator in desideris animae suae, & qui iniqua gerit benedicitur; implet omnes suas facinorosissimas & flagitiosissimas voluntates, ideo beatum dicit, quia vivit ut vult: cum profectò quamvis & hic miser esset, minus tamen esset, si nihil co-

rum, quae peperam voluisset, habere potuisset, mala enim voluntate vel solà quisque miser efficitur, sed miserior potestate, quā desiderium mala voluntatis impletur.

Ad hunc locum Adversarii variè respondent; Aliqui, August. non loqui de miseria peccati apud Deum, sed apud homines, id est, de miseria pœnae, seu incommodis, quae sequuntur ex actu exteriori, v. g. ex furto, ex adulterio &c.

Sed contra primò: Patens est (inquit Scotus supra) quod hoc non potest intelligi de miseria pœnae; quia desiderans, & non potens habere, quod desiderat, plus habet de pœna, quam ille, cuius desideria impletur (juxta illud Proverb. 13. v. 12. Spes quae differtur, affligit animam) Intelligitur igitur de miseria culpa: actus igitur malus exterior addit ad miseriā culpae, quae praesit in actu interiori malo.

Siquidem Augustinus loquitur de necessariis ad beatitudinem. Omnes (inquit) Beati habent quod volunt, quamvis non omnes qui habent quod volunt, continuo sint beati. Continuo autem miseri, qui vel non habent, quod volunt, vel id habent, quod non rectè volunt. Beatus igitur non est, nisi qui & habet omnia quae vult, & nihil vult male. Ergo loquitur de miseria opposita verè beatitudini, quae est peccatum apud Deum.

Porro tali sensu miseriorem esse, qui habet quod concupiscit, docet cap. sequenti hinc verbis: Longius ab illa (scilicet beatitudine) est, quicumque adipiscitur malè concupita, quam qui non adipiscitur concupita, cum potius eligi debuerit voluntas bona atque praeponi, etiam non adempta, quae appetit: propinquat enim beato, qui bene vult quaecumque vult, & quae adeptus cum fuerit, beatus erit.

Praterca opponitur huic interpretationi; quod plures sint actus exteriores, ex quibus non sequuntur mala vel incommoda, v. g. actus imperati intellectus & appetitus sensitivi. Et verò quod malum vel incommodum sequitur ex pollutione voluntaria, ut propterea per hanc censetur homo fieri miserior, quam per internum actum efficacem? Sanè interdum sequi potest bonum & commodum, puta sanitas corporalis; & tamen Augustinus generaliter loquitur de omni actu exteriori. Haec igitur expositio verborum Divi Augustini: quam insinuat Herincx supra n. 42. non satisficit.

Neque illa, quam ibidem primo loco affert, dicens: Malum verè reddi miseriorem potestate occasionaliter, eò quod operis exercendi facultas occasione tribuat, ut illud velit frequentius, intensius & efficacius; cum alioquin advertens sibi deesse vires complendi, ab efficaci illius desiderio, immò & à cogitatione ejusdem, desistere solet. Haec ille.

Sed contra (inquit Felix de Bonit. & mal. cap. 7. dist. 2. nu. 5.) doctrina Augustini est uni-

87. Responso Adversarii.

Oppugnatus primo ex Scoto.

s. August.

88. Oppugnatus secundo.

Herincx.

89. Secunda Responso Adversarii.

Oppugnatus ex Felice.

84. Quia actus voluntatis est naturaliter activus.

85. Peccatum est in actu voluntatis.

86. Actus interior habet bonitatem moralem propriam.

87. Probatur ex eum qui nequiter vivit ac turpiter.

88. Quoniam sicut ait Scriptura divina: Laudatur peccator in desideris animae suae.

universalis, & sæpe actus exterior non est causa, ut interior intendatur, vel magis perseveret, sed potius ut totaliter cesset. Secundò: quia desiderium malæ voluntatis non impletur actu interiori intensiori, sed actu exteriori. Hæc Felix.

Profectò experientia docet, sæpe per multos dies, imò & menses & annos, permanere desiderium efficax copulæ carnalis, quod desiderium hodie cessaret, si hodie desiderium malæ voluntatis impletur. Similiter desiderium efficax occidendi inimicum si hodie impletur, hodie cessaret: sed quia non impletur, ideo extenditur aliquando ad multos annos. Ergo per talem actum externum malus verè non redditur miserior, si actus externus nullam superaddat malitiam formalem actui interiori.

90. Tertia res sponso rejectur.

Quod Alii respondent, hominem esse miserum per voluntatem inefficacem malam, & miseriores per voluntatem efficacem, verum quidem est, sed non est mens D. Augustini illo loco: nam desiderium malæ voluntatis non adimpletur solâ voluntate efficaci, sed ultimâ opere exteriori; ergo & de hoc opere loquitur D. Augustinus, & non de sola voluntate efficaci.

91. Quarta res sponso Oppugnatur à Felice.

Aliqui existimant Augustinum tantum velle, quòd malitia actus interioris magis extendatur opere exteriori. Sed contrà: vel eadem numero malitia, quæ est in actu interiori, est per extensionem in exteriori; vel alia malitia numero diversa. Non primum: nam idem accidens numero non est in diversis subiectis discretis. Si secundum, habetur intentum. Ita Felix supra n. 6.

Replicat Adversarium.

Sed facile responderent Adversarii, eandem numero malitiam, quæ est in actu interiori, esse per extensionem in exteriori, id est, extrinsecè denominare actum exteriorem malum, sicuti eadem numero libertas actus interioris est per extensionem in actu exteriori, id est, extrinsecè denominat actum exteriorem liberum.

Fundamentum eorum.

Atque hoc sit fundamentum contrariæ sententiæ (quidquid sit de mente D. Augustini, quæ non est clara, ut patet ex aliis locis infra allegandis) videlicet eandem esse malitiam actus interioris & exterioris, sicuti eadem est libertas, intrinseca quidem & formalis in actu interiori, solùm autem participata & extrinseca in actu exteriori. Etenim bonitas & malitia fundantur in libertate.

92. Responso Felicis, qui pro se citat Scotum.

Respondet Felix supra num. 11. Cùm libertas solùm sit conditio ad bonitatem vel malitiam, illâ non multiplicatâ multiplicantur istæ. Unde diff. 1. n. 9. docet bonitatem & malitiam formaliter & intrinsecè esse tam in actu interiori, quàm in exteriori. Citat Scotum Quodl. 18. art. 3. ubi sic lego: Bonitas

moralis est integritas eorum, quæ secundum rectam rationem operantis dicuntur debere convenire ipsi actui. Est autem alia integritas eorum, quæ secundum dictamen rectæ rationis debent convenire actui interiori, & eorum, quæ actui exteriori; igitur & alia bonitas moralis, & per consequens alia malitia moralis; & hoc sive privativa tantum, quia alia carentia eorum, quæ debent convenire; sive contraria, quia alia disconvenientia repugnant illis, quæ debent convenire.

Probatio minoris: Recta ratio non dicitur actui convenire debere, quod impossibile est sibi convenire: nunc autem actui exteriori impossibile est convenire illud, quod convenit actui interiori, vel convenire potest; & hoc intelligendo de utroque actu ut in esse reali, & de eo quod sibi convenit ut in tali esse; licet enim actui exteriori in quantum est obiectum volitum, & non ut actu elicitio, possit aliquo modo competere denominative, denominatione quædam exteriori illud, quod convenit actui interiori realiter; non tamen idem eodem modo convenit illi & isti; quia etiam potentia operativa non sunt capaces eiusdem actus, imò nec eiusdem rationis; nec per consequens actus illi essent capaces convenientia eiusdem rationis; vel ad minus (quod sufficit ad propositum) poterunt habere convenientiam aliam & aliam, Hactenus Doctor Subtilis.

Sed ab Aliquibus intelligitur de bonitate & malitia objectiva, non autem de formali & intrinseca. Mirum sane, quòd tantum laboraverit Doctor ad probandam bonitatem & malitiam objectivam, quæ ab omnibus admittitur: laboraverit (inquam) objiciendo sibi ipsi argumenta difficiliora, eaque dissolvendo.

Primum est: Eadem est veritas actus intelligentis, & ipsius obiecti intellecti; igitur pari ratione eadem est bonitas actus volendi, & obiecti voliti. Antecedens videtur manifestum in exemplis: quia sicut veritas principii est immediata, si natura eius potest dici immediata, & conclusioni mediata. Similiter notitia principii est ex terminis, & conclusionis ex principii; sic istis competunt veritas.

Respondet Scotus num. 14. Est, quod eadem veritas, quæ est ipsius actus intelligendi formaliter, sit quodam alio modo, scilicet obiectivè ipsius obiecti intellecti, & hoc in quantum obiectum habet esse in ipso intellectu: & consimiliter bonitas, quæ est formaliter actus volendi, sit quodammodo denominative ipsius obiecti voliti in quantum volitum est; tamen actus ille bene potest habere aliquam bonitatem propriam, in quantum positus in esse reali extra voluntatem, sicut in esse suo reali habet propriam convenientiam debitam, vel disconvenientiam.

Ex quibus verbis sumserunt Quidam occasionem, explicandi Scotum de bonitate & malitia objectiva: sed perperam, cùm præter bonitatem & malitiam objectivam agnoscat aliquam bonitatem & malitiam propriam, utique

utique formatur n. 16. Insuper non est tium argumentum de Iustitia habitus, ut diffinitur enim per extendendo, & via, quia voluntas est, tenet in elicitio. Si autem cundaria, illa subiective, sed de ista potest alia; quia illa voluntati formati causa, vel imposita tamquam in alia argumentum

95. Scotus admittit propositum bonitatis in actu exteriori.

Solum ad bonitatem & etiam admittit sic enim scribitur, scilicet dicitur in potestate solam est immediatè quod solam velle imputabile generat in potestate proprie est mediata in potestate actus volendi se est in potestate actus exteriori ponitur

96. Admittit nam distinctam notionem voluntatis.

Si arguas nisi mediante hoc sequitur per alia imputabilis nec ratio mediatæ declarari, sicuti quamquam fundamentum minimum: actus ta; igitur licet est, actibus eadem voluntatem alia causabilis causa, licet & Cæterum ita etiam distincte separatur illo positus in e qua effectus nisi ponatur in effectus propriam coniungitur tunc ille exteriori voluntatis, &

utique formalem, est secundariam, ut loquitur n. 16. ibi. Quando igitur dicitur, quod iustitia non est nisi in voluntate (hoc fuerat tertium argumentum in oppositum) verum est de iustitia habituali, quae est rectitudo propter se servata, ut dicitur Anselmus (de lib. arb. c. 8.) servatum enim proprie convenit habitui; vel magis extendendo, verum est de iustitia actuali primaria, quia voluntas illam propter se servat, hoc est, tenet in actu, suo quem illa iustitia rectum elicit. Si autem sit sermo de iustitia actuali secundaria, illam oportet dicere esse voluntatis non subiectivae, sed causaliter tantum; & ita adhuc de ista potest aliquo modo salvari distinctio illa iustitiae; quia illa est rectitudo voluntatis, non ut voluntati formaliter inherens, sed voluntatis, ut causa, vel imperantis. Est etiam propter se servata tamquam effectus voluntarie positus. Omitto alia argumenta Scoti, ne longior sim.

Solum adverto, ipsum, praeter propriam bonitatem & malitiam actus exterioris, etiam admittere propriam imputabilitatem; sic enim scribit n. 20. De secundo in isto articulo, scilicet de imputabilitate, patet ex distinctione posita in secundo articulo, si stricte accipiendo solum illud dicitur imputabile, quod est immediate in potestate voluntatis, patet, quod solum velle & nolle est imputabile. Si autem imputabile generaliter dicatur illud, quod est simpliciter in potestate voluntatis, sic actus imperantis proprie est imputabilis; quia est non sit immediate in potestate voluntatis, est tamen median- te actu volendi, qui actus non solum secundum se est in potestate voluntatis, sed etiam ut principium actus exterioris; quia voluntas potest per intermedium ponere illum exteriorem.

Si arguas, quod ille non est imputabilis nisi mediante isto. Respondet Doctor: Ex hoc sequitur propositum, quod illius & istius est alia imputabilitas: idem enim non est medium, nec ratio mediandi respectu sumptus, & potest idem declarari, sicut prius de propria bonitate; quia quamquam terminus sit idem, tamen in diversis fundamentis sunt diversi respectus ad eundem terminum: actus ille & iste sunt diversa fundamenta; igitur licet imputabilitas conveniat istis (id est, actibus exterioribus) in ordine ad eandem voluntatem, tamen illa erit alia, sicut est alia causalitas, vel aliud subiacere potestati causa, licet causa sit eadem.

Ceterum uti distinctam imputabilitatem, ita etiam distinctam rationem voluntarii agnoscit Scotus n. 21. dicens: Licet actus exterior separatus ab actu interiori, hoc est sine illo positus in esse, non sit voluntarius, & hoc quia effectus remotior non dicitur voluntarius, nisi ponatur in esse per actum interiorum, qui est effectus propinquior: tamen quando actus exterior coniungitur cum interiori, & ex illo procedit, tunc ille exterior, ut distinctus habet rationem voluntarii, & distinctam, quia voluntarii me-

diat; actus autem interior non sic est voluntarius, sed immediate.

Si igitur secundum Scotum actus exterior, qui coniungitur cum interiori, habet propriam & distinctam bonitatem vel malitiam objectivam, habet propriam & distinctam imputabilitatem, habet propriam & distinctam rationem voluntarii; quidnam etiam habeat propriam & distinctam bonitatem vel malitiam formalem? Profecto etiam actus exterior, qui non coniungitur cum interiori, habet propriam & distinctam bonitatem vel malitiam objectivam; sed quia non habet propriam imputabilitatem, neque propriam rationem voluntarii, nequit habere propriam bonitatem vel malitiam formalem.

Itaque ut actus sit formaliter bonus vel malus, non videtur aliud requiri, quam ut sit conformis vel difformis naturae rationali, & quod sit liber, saltem participative seu mediate: hoc autem competit actui exteriori libero; ergo hic actus habet propriam & distinctam formalem bonitatem vel malitiam; ergo illam superaddit actui interiori.

Quod non repugnat Scripturae Gen. 22. v. 16. Quia fecisti (id est, facere paratus fuisti) hanc rem, & non pepercisti Vnigenito Filio tuo propter me, benedicam tibi &c. ubi Deus voluntatem Abraham pro facto reputat, nec minus gratam habet, quam si opere (quod Deus impediabat) compleisset. Idem habetur Matth. 5. v. 28. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo.

Similiter loquuntur SS. PP. D. Augustinus l. 1. de lib. arb. c. 3. ibi: Sicut etiam non contingat facultas concumbendi cum coniuge aliena, planum tamen aliquo modo sit, id eum cupere, & si potestas detur, facturum esse, non minus reus est, quam si in ipso facto deprehenderetur.

Et Epistolae 49. q. 4. explicans illud Matth. 7. In qua mensura mensi fueritis, sic ait: In voluntate quippe propria metitur bonus homo bona facta, & in ea metitur ei beatus. Itemque in mala voluntate propria metitur malus homo mala opera, & in ea metitur ei miseria; quoniam ibi quisque bonus est, cum bene vult; ibi etiam malus, cum male vult. Ac per hoc ibi etiam fit vel beatus, vel miser, hoc est, in ipso sua voluntatis affectu, quae omnium factorum meritorumque mensura est.

Item Enarr. in Plal. 57. ad illa verba: Et enim in corde iniquitates operamini in terra, interrogat: Iniquitatem foris in corde solo? Et respondet: Audi, quid sequitur: Et cor suum sequuntur manus, & cordi suo famulantur manus. Cogitatur, & fit; aut ideo non fit, non quia volumus, sed quia non possumus. Quidquid vis & non potes, factum Deus computat.

Consonat D. Bernardus Epistolae 77. Quid plenus, quam quod voluntas pro facto reputetur, ubi factum excludit necessitas? Accedat D. Gregorius Homil. 5. in Euang. explicans qualiter

97. Ergo etiam distinctam bonitatem vel malitiam formalem.

98. Contra Augustinum ex Script. Gen. 22.

Matth. 5.

Et ex Divo Augustino.

Item ex D. Bernardo & D. Gregorio

Ooooo Aposto-

Quid sit iustitia

95. Scotus ad primum articulum in ista materia

96. Admittit etiam distinctam rationem voluntarii

97. Obiectio solvitur

98. Admittit etiam distinctam rationem voluntarii

99. Serunt Quidam de bonitate & malitia, cum praeter propriam & distinctam bonitatem & malitiam propriam, adiectam utique

Apostoli reliquerint omnia propter Christum: Cor (inquit) & non substantiam pensat Deus.

99. Responsio. His (inquam) & similibus auctoritatibus sive Scripturæ, sive SS. PP. non repugnat doctrina Scoti: nam facile respondetur, Scripturam & Patres non negare actibus exterioribus bonitatem aut malitiam formalem, meritum vel demeritum; sed solum velle, actum interiorum seculo exteriori esse perfectè malum & dignum poenâ aternâ, vel bonum & dignum gloriâ aternâ, contra illos, qui falsò existimabant, solum actum exteriorum esse malum vel bonum; nam & hodie tales multi inveniuntur, qui putant se non peccasse, nisi opere exteriori malam voluntatem compleverint.

Opus exterium & internum prohibentur diversis præceptis, ut patet in his: Non furtum facies; &: Non concupisces rem proximi tui. Non mechaberis, &: Non concupisces uxorem proximi tui. Igitur, dicit aliquis, signum est, quòd habeant distinctas malitias.

100. Responsio Herincx. S. Augusti.

Respondet Herincx suprà N. C. Nam (inquit) juxta Augustinum loco cit. de lib. arb. hoc factum est, ut populus rudis Judæorum intelligeret, non solum opus exterius perpetratum, sed etiã intus latentem voluntatem esse peccatum: unde semel prohibetur voluntas interior simul cum exteriori opere, semel seorsim. Quòd si ponatur aliquis ad eò rudis, ut ignoret actum internum esse peccatum, sciat tamen actum externum esse malum, id erit per accidens. Quamquam etiam iste non ignoret malitiam actus interni quomodolibet, sed tantum quòd internus solus non habeat malitiam, adeòque ut sit malus, requirat conjunctionem actus externi. Hæc ille.

Sed ego hanc explicationem non invenio apud Divum Augustinum loc. cit. de lib. arbit. ubi nulla fit mentio vel populi Judæorum, vel ruditatis hujus populi, vel distinctionis illorum præceptorum. Et verò quis populus adeò rudis, ut sciat actum internum prohibitum, & non externum? Ergo planè sufficeret prohibitio actus interni, nisi actus externus superadderet aliquam malitiam distinctam.

Interim nolo uti hoc argumento, dummodo concedatur, Scripturam & SS. Patres non fuisse sollicitos de distinctione malitiarum actus interioris & exterioris, sed solummodò voluisse populo persuadere & inculcare malitiam & bonitatem actus interioris tamquam principalioris, & sine qua nulla est malitia vel bonitas formalis in actu exteriori.

101. Cur SS. PP. minus frequenter meminerint

Ratio autem, cur minus frequenter meminerint bonitatis aut malitiæ secundariæ actus exterioris: quia satis nota erat hominibus, ut propterea non indigeret speciali recommenda-

tionem aut reprehensione, quamvis & subinde eam insinuaverint, ut patet ex D. Augustino & Scoto suprà allegato, & ex Divo Bernardo Epist. 77. ubi de voluntate Martyris, & de ipsius opere Martyris sic loquitur: Pro certo cum non aliunde Martyrium, nisi ex Fidei merito, illam obmerit prærogativam, ut singulariter vice Baptismi securè suscipiatur; non video, cur non ipsa æquè & sine Martyrio apud eum tantumdem prossi, cui & sine Martyrio probamento procul dubio imputetur. Prosi sane tantumdem dixerim, quantum ad salutem spectat obtentum, non autem ad meriti consilium, quo indubitanter Martyrium antecellit.

Quibus verbis planè dicit, æquale non esse meritum voluntatis perferendi tormenti Martyris, & ipsius operis Martyris, sed quòd majoris meriti esse voluntatem cum opere, quàm sine illo, undecumque id proveniat, sive quia occasione operis presentis crevit affectus, & magis perseverat (ut Adversarii respondent, & nos in principio Conclus. insinuavimus) sive quia reverà opus externum superaddit actui interiori distinctam bonitatem formalem, quod Alii contendunt: loquitur quippe Bernardus universaliter, neque est ratio restringendi ad modum per accidens. Itaque verba suprà citata ex eadem Epist. D. Bernardi, quæ paulò inferius habentur, parùm aut nihil favent Adversariis, cum eodem modo (ut notat Vasquez 1. 2. disp. 76. n. 8.) debeant intelligi.

Quantum ad verba Divi Augustini et 101. Epist. 49. hæc putat Vasquez suprà ad eò manifesta esse pro ista sententia, ut ea amplius expendere non sit necesse. Ego autem dico: Augustinum illo loco non comparare actum internum cum exteriori; sed ad hoc laborare, ut ostendat, peccata brevissimi temporis, nullissimè puniri aternâ damnatione. Nam continud verbis præallegatis subrexit: Ex qualitatibus quippe voluntatum, non ex temporum spaciis, sive rectè facta, sive peccata metimur. Alioquin minus peccatum haberetur, arborem deicere, quam hominem occidere: illud enim sit longâ morâ, istius multus, hoc uno icu brevissimo tempore; pro quo tamen exigui temporis tam grandis peccato, si peccata deportatione homo puniretur, etiam minus cum illo actum, quam dignus fuerat, diceretur, quamvis in spacio temporalis, longitudo poenæ cum brevitate facinoris nullo modo sit comparanda. Quòd ergo contrarium est, si erunt pariter longa, vel etiam pariter aterna supplicia, sed aliis alia mitiora vel acriora, ut quibus tempus æquale, non sit equalis asperitas propter mensuram etiam peccatorum; non in productione temporum, sed in voluntate peccantium? Voluntas quippe ipsa punitur sive animi supplicio, sive corporis, ut quæ delictatur in peccatis, ipsa pleitur in poenis, ut & qui indicat sine misericordia, sine misericordia reddetur.

Magis urget alius locus ex lib. 1. de lib. Arb.

Arb. ubi disputat ad alterum malitiam in actu exteriori ergo (inquit) cupiditas, in tamen foris in ipsum malum queris, gas libidinem in non contingat aliena, probatur cupere, & si potius reus est, quimmò quodam mune dictum: & ipsum magis bidinem factum ter & moraliter objectivè.

Solum ergo ulterius exteriori delendum a exteriori aliqui disputat. Et cum semper aut ferius interioris occurrat semper aut ferius ipsa operi conjuncta accurate instrudinis interne in reus est, quàm cum semper aut ferius

104. Sed quid dicitur (sicut in lativa est, quatenus dicta sunt tem sententiæ bitur, & à plura

bus proinde factis Conclusio liber superadd ipse sit subje interiori, ministum; quid rari in Confessari

Sanè (ut h. Actus interius physice sunt plurim physici contr malitiam form morali estimati in physicis e unum ens, d moralibus cor

(ut patet ex oscula antee subsequencia nicationis, et tia morali & dem juxta æstentia morali

tentia.

quamvis & subdistinguitur ex D. Augustino... et ex Divo Bernardino... et de ipsa... Pro certo dicitur... Fides merito, illam... singulariter vice Baptis... deo, cur non ipse... in tantam prope... procul dubio... erim, quantum ad... rem ad meritum... in antecellit.

104. Quod solum... 105. Probatio... 106. Rejicitur.

Arbitri disputat Augustinus cum Evodio de adulterii malitia; & cum Evodius eam quereret in actu exteriori, D. Augustinus ostendit primario inveniri in actu interno. Fortassis ergo (inquit Aug.) libido, id est, interna cupiditas, in adulterio malum est; sed dum tamen foris in ipso facto, quod iam videri potest, malum queris, pateris angustias. Nam ut intelligas libidinem in adulterio malum esse, si cui etiam non contingat facultas concubendi cum coniuge aliena, probatum tamen aliquo modo sit, id eum cupere, & si potestas datur, facturum esse, non minus reus est, quam si in ipso facto deprehenderetur: immo quodammodo magis, juxta illud commune dictum: Propter quod unumquodque est tale, & ipsum magis; siquidem propter internam libidinem factum externum malum est formaliter & moraliter, cum aliis solum esset malum objective.

sed unum: nam sunt vel incitamentum ad carnalem copulam, vel ejusdem complementum. Consimiliter ergo actus exterior, tamen sit ens morale & physicè distinctum, equidem secundum æstimationem moralem est unum peccatum cum actu interiori, quia est complementum illius. Et ita viri docti & timorati utrunque actum ut unum tantum peccatum constituentur; & putant se satisfacisse, si actum externum expellerint, quia in ipso includitur seu intelligitur sufficienter actus internus. Ex quo (inquit Felix de bonis, & malit. cap. 7. dist. 3. n. 4.) maxime displicet Pilius tom. 2. part. 2. disp. 74. a. 3. dicens, actum externorem distingui specie ab interiori theologicè, quamvis non physicè; ex eo (ait) quia sunt contra diversa præcepta, & actus specie distinguuntur per præcepta, ex Scoto 2. dist. 6. q. 2. lit. Q. & in 4. dist. 21. q. 1. §. Ad argumenta, lit. H. Sed falsò citat Scotum, ex eo, quòd non calluit ejus mentem, ut inventa præclare patebit. Hucusque Felix. Placet subscribere verba textus, ut Lector videat, quis melius ex illis duobus calluerit mentem Scoti. Igitur 2. dist. 6. q. 2. lit. Q. alias n. 16. scriptum reperio: Respondeo, five peccata mortalia distinguantur per habitus malos oppositos bonis, quales sunt septem habitus boni, quatuor scilicet morales & tres Theologici; five (quod magis videtur) per actus bonos, quales sunt actus decem præceptorum & c. Porro 4. dist. 21. q. 1. §. Ad argumenta, lit. H. aliàs n. 12. Ad probationem dico, quòd est mortale & veniale sint eisdem rationis in genere natura, vel sortè in malitia moris, ut genus virtutis distinguitur contra gratuitum & peccatum (non enim idem est esse virtuosum vel vitiosum moraliter, & iustum & peccatorem theologicè: immò quandoque virtuosus est iustior, & magis virtuosus magis peccator, ut aliàs est dictum) sed tamen non sunt ista eisdem generis vel rationis in ratione essentia divine; & ideo nec uniformiter remittuntur. Certè in his verbis nihil est ad propositum. Priora verba aliquam habent apparentiam, sed non probant efficaciter distinctionem Theologicam, maxime specificam; quia ad diversitatem præceptorum sufficit distinctio physica actuum, quæ indubiè reperitur inter actum interiorem & externorem, non tantum numerica, sed etiam specifica; quis enim ambigat, voluntatem fornicandi distingui specie physicà ab externa fornicatione? Immo idem actus numero tam physicè, quam theologicè, potest præcipi distinctis physicè præceptis, ut patet ex dictis Sect. 10. Concl. 11. Neque Scotus loco citato ex professo agit de distinctione specifica peccatorum mortalium, sed solum intendit, divisionem septenariam peccatorum capitalium non esse sufficientem. Unde præallegatis verbis statim

subjungit: Sive sic, sive sic, non esset illa divisio septenaria peccatorum capitalium sufficiens; quia primo modo deberent esse septem peccata capitalia, alia ab istis: siquidem infidelitas & desperatio sunt proprie opposita illi septenario, & non sunt contenta sub aliquo istorum septem. Secundo modo deberent esse decem capitalia secundum transgressionem Decalogi. Hac ergo divisio non oportet quod teneatur sufficiens in omnibus malis actibus, sive quoad omnes malos actus, quia iste non sunt primæ radices, nec fortè principalia peccata, sed fortè multum communes ad alia peccata, sicut occasiones peccandi.

Atque ut actus exterior distingueretur specie ab interiori theologicè, adhuc meritò reputarentur unum & non plura peccata; quandoquidem actus exterior non sit formale peccatum absque actu interiori, à quo participat libertatem, quæ est conditio sine qua non formalis malitia.

De cætero, estò Auctores illi, qui docent, actum exteriorem non superaddere malitiam actui interiori, non parùm laborent, ut ostendant necessitatem explicandi actum externum in Confessione, ita ut tandem recurrant ad consuetudinem fidelium, & communem sensum DD. signum (ut aiunt) voluntatis Christi: equidem admittunt primam partem Conclusionis, videlicet actum internum & externum esse duo peccata physicè, quoniam ad multiplicationem concreti significantis formam per modum alteri adjacentis, sufficit multiplicatio subiectorum, & non requiritur, quòd multiplicetur forma; sed peccatum est tale concretum; ergo ad multiplicationem peccati sufficit, quòd actus, qui sunt subiecta, multiplicentur, etiam si malitia, quæ est forma, sit una & non multiplicetur.

Nonne, si eadem albedo extaret in pluribus parietibus, dicerentur plura alba, id est, plura, quæ habent albedinem? Ergo similiter cum secundum illos Auctores eadem malitia extet in pluribus actibus physicis, in actu interno formaliter, in actu exteriori denominativè; quidni actus illi rectè dicantur physicè plura peccata? Nihilominus quia in moralibus moraliter loquendum est, & ambæ actiones in genere moris censentur esse unus integer actus, meritò censentur moraliter unum peccatum, cum sint unum integrum aggregatum habens in se eandem numero malitiam. Aliud est in pluribus parietibus, eò quòd singuli sint distincta subiecta, neque integrent unicum subiectum. Itaque de prima & ultima parte Conclusionis noli dubitare, sive affirmaveris actum externum liberum superaddere formalem malitiam actui interiori, sive negaveris.

Sed numquid eadem est ratio actus externi vel eventus necessari? v. g. prævideo homicidium in ebrietate, inebrio me, & inebriatus occido inimicum; putas, quia illud ho-

micidium est verum peccatum, distinguitur multiplicandum in Confessione? An verò fatiscio, dicendo: Prævidi homicidium in ebrietate, & nihilominus me inebriavi? Item, dedi venenum inimico, ex quo post aliquot dies obiit, satisfactio, dicendo: Dedi venenum inimico, ex quo prævidebam ipsum certò moriturum? An verò teneor explicare mortem à parte rei susceptam, tamquam unum peccatum cum perreptione veneni? Hic invenio varietatem tententiarum.

Castro Palao tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 3. nu. 6. cum Aliis multis, quos citat, affirmat eventum ortum ex causa, voluntariè appositam & non revocata, etiam si tunc impediri non possit, peccatum esse & demeritum, non in se, sed in causa; hoc est, denominatione extrinsecà à causa. Ratio (inquit) est: quia ut peccare quis dicatur denominatione aliquè extrinsecà, non est necessaria actu libertas; sufficit esse moraliter & in virtute, sicuti ad consecrandum & administrandum quodlibet aliud Sacramentum, & satisfaciendum precepto recitandi, non requiritur actualis intentio, sed sufficit in virtute.

Confirmat multis exemplis; servi, qui contra mandatum Domini dormiret. Item procurantis pollutionem & causam apponenti, quæ apposità non potest pollutio impediri. Præterea mandantis homicidium, si mandatarium illud exequatur, quando mandans dormit. Et à fortiori emittentis sagittam, vel propinantis venenum; qui verè dicitur peccare cum occidit, estò projectà sagittà & propinato veneno, non sit in voluntate ejus impedire occisionem.

Sin autem prior voluntas fuerit revocata seu retractata per penitentiam, existimatur idem actor ibidem nu. 4. cum Aliis, quos citat, effectum securum naturaliter non esse imputandum culpe. Ratio (inquit) est: quia tunc causa apposità voluntaria non est, cum jam sit revocata. Ergo licet effectus oriatur ex causa apposità, non oritur ex illa, tamquam ex causa voluntaria, ac proinde voluntarius non est.

Exemplo rem declaro: Dediti mandatum alicui, ut nomine tuo Matrimonium contraheret; pernitet mandati, illudque revocatis; at intimare non potes mandatario revocationem, sed potius ille virtute prioris mandati contractum celebrat; ille contractus est à causa voluntaria ortum habuerit, tibi voluntarius non est. Ergo optime potest causa in ratione voluntarii revocari, etiam si effectus eodem modo naturaliter sequatur, ac si revocata non esset. Hæc ille.

Sed contra: Dediti consilium Petro occidendi Joannem, ostendendo medium occisionis; estò revoces consilium, dissuadendo occisionem; nihilominus occisio secuta con-

107. Omnes admittunt actum internum & externum esse physicè duo peccata.

Probatio à simili.

108. An homicidium commissum in ebrietate sit

setur tibi voluntarionem eodem filles occisionem adhibuit, estò voluntaria incisionem, nisi si non est voluntario, cur ob quid damnationem?

Si dixeris in causa, sive quæ sit. Respondentem restituentem peccati? Nec esse peccatum, quod oritur obliquo disparitas.

Quantum à quòd non valeat etiam illam irritator, id est peccator cap. fin. de tem & gravitate alii contractus censentur à ju civilem & naturam ad peccatum tractus foret peccati. Quia (inquit) supplere confessionem peccatis: unum voluntarius facti rei.

Estò: sed ut debere esse voluntarium? Non est, quando contractus, mandatum est voluntarius ipsum mandatum.

Fateor: factarium habituum quid continet cupiditatem atractionem gitet, quam de-

Et tamen illa voluntaria habitualiter ergò voluntaria illa concupiscentia quo probatur consequens causaliter tantum peccatum?

Admitto libertatem virtutis, & bet Sacramentum neat in somnatas expresse no-

112. Respondentem ad exemplum Matrimonii.

113.

114.

115.

116.

setur tibi voluntaria, & obligat te ad restitu- tionem eodem modo, ac si numquam dissi- lites occisionem; sicuti qui ignem domui adhibuit, est statim poeniteat, censetur causa voluntaria incendii, & tenetur ad restitu- tionem, nisi actu incendium restinguat. Vel si non est voluntaria talis occisio aut com- bultio, cur obligor ad restitutionem? Num- quid damnum involuntarium obligat ad restitu- tionem?

Si dixeris: sufficit, quod sit voluntarium in causa, sive quod causa voluntarie fuerit po- sita. Respondetur: si hoc sufficit ad obligatio- nem restituendi; cur non etiam ad rationem peccati? Nec enim magis voluntarium debet esse peccatum, quam damnum illatum, ex quo oritur obligatio restituendi; vel assignetur disparitas.

Quantum ad contractum Matrimonii, quod non valeat facta revocatione mandati, etiam illam ignoret Mandatarius seu Procurator, id specialiter constitutum est iure posi- tivo cap. fin. de Procur. in 6. propter difficultatem & gravitatem hujus contractus: alioquin alii contractus valent, adeoque voluntarii censentur à iure in ordine ad obligationem civilem & naturalem induendam, cur non etiam ad peccatum, supposito quod talis con- tractus foret peccaminosus?

Quia (inquis) in contractibus jus potest supplere consensum contrahentium; non sic in peccatis: unde quamvis talis contractus sit voluntarius fictione juris, non tamen à parte rei.

Esto: sed unde probas contractum illum debere esse voluntarium à parte rei, ut sit peccatum? Numquid à parte rei voluntarius est, quando ante retractationem Mandatarius contrahit, mandante dormiente? Planè (inquis) est Voluntarius à parte rei habitualiter, sicut ipsum mandatum est voluntarium habitualiter.

Fateor: sed quis tibi renuntiavit, volun- tarium habituale sufficere ad peccatum? Num- quid continuè peccat, qui semel habuit con- cupiscentiam alicujus personæ, usque ad ejus retractationem, estò amplius nihil minùs cogitet, quàm de illa persona?

Et tamen illa concupiscentia manet volun- taria habitualiter usque ad revocationem. Si ergò voluntarium habituale non sufficit, ut illa concupiscentia sit peccatum actuale, ex quo probatur sufficere, ut effectus naturaliter consequens causam voluntariè positam, & habi- tualiter tantum permanentem, sit reverà peccatum?

Admitto sufficere ad peccatum actuale li- bertatem virtualem, qualis sufficit ad conse- crandum, & administrandum aliud quodlibet Sacramentum: sed quod talis libertas maneat in somno, & tandiu, quàm prior volun- tas expressè non retractatur, nemo mihi per-

suadebit. Alioquin cur non valeat consecratio, aut administratio alterius cujuslibet Sacramen- ti in somno? Perperàm igitur Castro Palao supra probat suam sententiam exemplo con- secrationis, aut administrationis alterius cu- juslibet Sacramenti.

Ad alia exempla ibidem allata facile respon- debunt Adversarii, illas actiones seu effectus necessarios, reverà non esse, nec debere dici peccata, nisi in sua causa; hoc est, solam positio- nem cause esse à parte rei peccaminosam, & per consequens illam solam in Confessione esse declarandam per se loquendo.

Quæ est sententia Vasquez 1.2. disp. 94. e. 3. ubi sic ait: Altera pars nostræ sententiæ est, privationem illam actûs, qui præcipitur, quæ ab Adversariis dicitur formalis omisso, quoties contingit in somno aut ebrietate, non esse peccatum formaliter, eo modo, quo actus exterior, qui manet sub potestate nostrâ; idem de omni actu prohibito, ut pollutione, ho- micidio &c. quamdiu in somnis vel ebrietate contingit, dicendum est. Ita Vasquez.

Hanc sententiam Dicastillo disp. 9. de Sa- cramento Poenitentiae n. 19. vocat probabi- liorem, multis pro ea citatis Auctoribus, quos vide apud ipsum. Ratio unica est, defectus libertatis tum actualis, tum virtualis, tum primariæ tum participatæ seu secundariæ, de- rivatæ ab actu libero; nam actus liber non potest derivare suam libertatem, nisi dum actualiter aut virtualiter existit. Cum ergò in somnis vel ebrietate nullus actus liber existat actualiter vel virtualiter, nulla etiam existit libertas participata seu derivata ab actu libero: ergò in somnis vel ebrietate nullum reverà committitur peccatum formale.

Probatur Consequentia: quia libertas, saltem participata, est ad minùs essentialis conditio malitiæ moralis & formalis, juxta illud D. Aug. lib. 1. Retract. c. 15. Peccati- rum teneri quemquam, quia non fecit, quod facere non potuit, summe iniquitatis & insania est. Et lib. de vera Relig. c. 14. Vsq. ad peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum (proprie dictum) si non sit voluntarium.

Planè (reponit Aliquis) si non sit volun- tarium in se vel in sua causa; porro homi- cidium, quod contingit in ebrietate, quam- vis non sit voluntarium in se, tamen est vo- luntarium in sua causa, scilicet in voluntate se inebriandi.

Respondeo: sicuti non est voluntarium in se, sic neque est peccatum in se: ergò simpliciter non est peccatum, sed solum cum illo addito: In sua causa, id est, ipsa causa liberè posita est peccaminosa & mala malitiâ illius effectus vel actionis necessariæ, quæ sequitur in somno vel ebrietate: ergò ipse effectus vel actio necessa- ria est peccatum, negatur Consequentia; sed solum est effectus peccati.

O o o o o 3 Negant

114. Responso ad alia ex- empla.

Sententia Vasquez, homicidium in ebrietate non esse peccatum formaliter.

115. Probatur Dicastillo.

Libertas saltem parti- cipata est conditio essentialis formalis malitiæ.

Aug.

116. Evaluo.

Præcluditur

Negant itaque illi Auctores, voluntatem liberam præteritam, id est, nequidem virtualiter amplius existentem, posse communicare alicui actioni externæ libertatem, necessariam ad formalem malitiam: quamquam enim ex jam præteritis possit sumi denominatio extrinseca, v. g. domini, servi, conjugis &c. hæud equidem denominatio actûs liberi à libertate omnino præterita.

117. *Quæ actus non possit denominari liber à libertate omnino præterita.*
Rationem disparitatis dant; quod forma à qua aliquis denominatur dominus, servus, conjux &c. non denominet primario aliquod aliud subiectum, à quo derivetur denominatio secundaria in aliud; sicuti forma, à qua actus externus denominatur liber, primario denominat actum interiorem, à quo actu denominatio liberi derivatur in actum externum.

Nisi ergo illa forma denominet actum internum, neque denominare poterit actum externum, cum secundaria denominatio in conceptu suo connotet primariam: atqui in somno aut ebrietate non denominat illa forma actum internum liberum; ergo neque externum. Si enim possit denominare actum externum liberum; cur non similiter, immo potius, actum internum? Siquidem non minus potens esse debet libertas jam præterita ad denominandum secundariè liberum actum externum, quam ad denominandum primariè liberum actum internum.

118. *Aliud argumentum pro sententia Vasquezii.*
Præterea argumentatur Vasquez & Alii post ipsum ex absurdo, quod sequitur ex prima sententia, videlicet posse hominem jam iustificatum & sanctum absque nova libertate peccare mortaliter; v. g. si post venenum propinatum homo pœniteat, antequam mors sequatur.
Responsio Adversarium.
Ad hoc respondent Adversarii (ut supra vidimus) per illam pœnitentiam, priorem voluntatem omnino destrui, ita ut mors subsequens nullo modo amplius sit voluntaria; nequidem in sua causa.

119. *Contrà arguit Dicastillo.*
Sed contrà (inquit Dicastillo supra n. 27.) indè sequeretur, eum, qui dedit venenum hodie, si statim haberet actum Contritionis, etiamsi postea antequam confiteatur, sequeretur mors ejus, qui accepit, non debere confiteri talem effectum; quod Auctores illius sententiæ non facile admittent, cum pro virili contendat, universum loquendo effectum secutum esse etiam peccatum, & confitendum.
Sed fallitur.
Hæc ille.

Ast fallitur, ut patet ex Castro Palao supra ubi n. 7. ex sua doctrina infert, obligationem esse confitendi hujusmodi eventus, ortos ex causa voluntaria non retractata. Aliàs (inquit) ferè numquam quis teneretur confiteri pollutionem & occisionem alterius, sed solum dedisse causam pollutioni vel occisioni, quia data causa pollutio vel occisio impediti non potest; quod est contra communem sensum. Si tamen

(adjungit) revocata fuerit voluntas, quod homicidium vel pollutio sequitur, exillius non esse obligationem confitendi, ut docet Azor. lib. 1. cap. 7. in fine, & ut probabile & securum reputant supra dicti DD.

An autem possit confiteri tali casu, quod hominem veneno sustulisset, non tangit hic Auctor. Dicastillo putat sequi ex illa sententia, quod non possit, quia accusaret se de peccato non commisso, quod malum est.

Deinde Castro Palao non explicat, an illa retractatio debeat esse supernaturalis, an vero sufficiat naturalis; an debeat esse Contritio Charitate perfecta, an vero sufficiat Attritio. Interim ex ratione & exemplo, quibus probat suam sententiam nu. 4. videtur sufficere quæcumque retractatio sive naturalis, sive supernaturalis; sive justificativa, sive non justificativa: nulla enim est ratio, cur potius una retractatio faciat effectum involuntarium, quam alia.

Verùm nullam sufficere, existimat Vasquez supra nu. 10. quem sequitur Logo disp. 16. n. 443. & sequentibus; quia effectus ille tantum est voluntarius & liber denominativè, in quantum ortum habuit à voluntate præterita libera, non in quantum pendet nunc à voluntate non retractata. Et ratio est clara, quia negatio retractationis non facit voluntatem magis nunc influere in effectum, nec retractatio facit voluntatem minus influere; totus enim influxus ex parte voluntatis est, poluisse causam; quam jam nunc tollere non potest. Cum ergo retractatio non minuat positionem causæ; nec carentia retractationis addat vires causæ jam polite; consequens est; ut voluntas eodem modo influat in effectum sequentem, sive retractat, sive non retractet, quia non influat ullo modo secundum statum præsentem, sed solum secundum statum præteritum, ut præteritus est. Ita Logo n. 446.

Sed hoc est, quod negant Adversarii: existimant quippe influere, non solum secundum statum præteritum, ut præteritus est; sed etiam secundum statum præsentem, id est, ut habitualiter permanet; jam autem post retractationem qualemcumque efficacem, non permanet (ut suppono) voluntas habitualiter.

Quid ergo (dicit Aliquis) si Deus dormienti infunderet gratiam absque præcedente retractatione? Saltem tunc existens in gratia posset peccare mortaliter absque nova libertate.

Responderi posset; eo ipso, quod peccatum ab eo à Deo condonatum est, quod fuit in prima voluntione seu positione causæ, etiam per consequens malitiam actionis externæ esse ablatam seu condonatum, cum actio externa non habeat malitiam distinctam; vel si habeat aliquam

aliquam distinctam potest manere a voluntione. Si namque absque retractatione peccatum ordinariam peccatum Sacramento, vel factum, peccatum deletum, sufficiens malus non

112. *in obsequio.*
Si rursus Aliaudiendi v. g. poluit causam peccaret.

Respondetur homo mortuus homo ebrius a mortuus nec projectum capax saltem remore. do hominem et pro illo statu obligat hominem

113. *in obsequio.*
Urges: saltem hominem actum quo venenum est illud propinavit causam agritudinis tempore agritudinis

Respondent Alii negant sequenti veneni non est aialis; & quamvis somno sit effectus hominis, facta tati; quod sufficiens peccare à libertate

114. *in obsequio.*
Sed contrà peccata possunt subdualis effectus fieri à veneno; ergo est peccatum; Secundò: quoniam v. g. mors, quod est voluntaria, voluntaria? An voluntaria in sua est peccatum; Hæc sunt præcepta sententiam.

Neque secundum sequi videtur, peccatum: nam actu alium, quod men instanti, mam & corpus diensis ea dissolventi, quo volens fit; quia in infirmitate dispositio humana Et in carnificet poruerit non

aliquam distinctam, secundaria est, quæ non potest manere absque malitia primaria internæ volitionis. Sive ergo per Deum extraordinariè absque retractione peccatoris, sive per ordinariam penitentiam, Attritionem cum Sacramento, vel Contritionem Charitate perfectam, peccatum internæ volitionis fuerit deletum, sufficit prorsus, ut externus effectus malus non imputetur in peccatum.

Si rursus Alius inferat: Ergo si tempore audiendi v. g. Missam; homo, qui vivens posuit causam omissionis, foret mortuus, adhuc peccaret.

Respondetur N. C. Ratio disparitatis: quia homo mortuus non est amplius homo, sicut homo ebrius aut dormiens. Deinde homo mortuus nec proximè, nec remotè, est subiectum capax; ebrius autem vel dormiens saltem remotè. Denique lex obligat aliquo modo hominem ebrium aut dormientem, licet pro illo statu excusetur; nullo autem modo obligat hominem mortuum.

Urges: saltem sequitur ex illa sententia, hominem actualiter peccare toto tempore, quo venenum operatur ad mortem ejus, cui illud propinavit. Similiter illum, qui dedit causam aegritudini propriæ vel alienæ, a toto tempore aegritudinis.

Respondent Aliqui concedendo totum. Alii negant sequelam: nam effectus (inquiunt) veneni non est actio hominis, sed merè naturalis; & quamvis homicidium in ebrietate vel somno sit effectus naturalis, est tamen actio hominis, facta à potentia apta subdi voluntati; quod sufficit, ut dicatur tunc hominem peccare à libertate in causa.

Sed contrà primò: nam licet tales potentie possint subdi voluntati, tamen hic & nunc talis effectus fit ab illis potentiis, ac si fieret à veneno: ergo sicut quod à veneno fit, non est peccatum; sic neque quod fit ab ebrio. Secundò: quomodo ultimus effectus actionis, v. g. mors, quæ oritur ex veneno propinato, est voluntaria, si continuatio actionis non est voluntaria? Aut si continuatio actionis est voluntaria in sua causa, sicuti ipsa mors; cur non est peccatum, sicuti ipsa mors est peccatum? Hæc sunt præcipuæ difficultates contra primam sententiam.

Neque secunda suis caret. In primis ex ea sequi videtur, in nullo casu homicidium esse peccatum: nam etiam quando homo confodit actu alium, qui statim ibi moritur, in eo tamen instanti, quo dissolvitur unio inter animam & corpus, non est in potestate confodientis ea dissolutio; non enim sequitur in eo instanti, quo voluit movere manum, aut quo læsit, quia in instanti non potest dissolvi omnis dissolutio humana.

Et in carnifice idem apparet claritùs: nam licet potuerit non vibrare ictum, certè quando

jam fortissimè gladium excussit, non est in potestate ipsius detinere ictum in eo puncto cervicis, quâ sectâ primùm homo moritur. Quis autem dicit, carnificem non esse voluntariè causam illius necis? Ergo non est necessaria ea immediata & formalis libertas, ad hoc ut actio exterior dicatur homini voluntaria. Ita Arriaga de vitiis & peccatis disp. 45. n. 13.

Respondeo: Nemo negat carnificem esse voluntariè causam illius necis, & ideo peccare quando fortissimè gladium excutit, si mors est injusta; sed negat secunda sententia, ipsam mortem esse voluntariam; quæ necessariò sequitur causam voluntariè positam; esse (inquam) voluntariam sufficienter ad denominationem peccati simpliciter; & idè affirmat illam mortem per se loquendo non esse explicandam in Confessione, cum solum ea, quæ simpliciter sunt peccata, debeant explicari.

Audiamus Vasquez 1. 2. disp. 94. n. 16. Respondeo, secundum eos DD. quorum sententiam secuti sumus, non esse exprimentanda (opera externa necessaria) in Confessione; fideles autem plurimi ea explicant, quia nefciunt, ea non esse peccata, vel etiam quia eo facto rectè explicant culpam, quam commiserunt, præbendo causam & occasionem: ideo prohiberi non debent à talium eventuum confessione, præsertim cum ipsa explicatione eventus optimè explicetur, quidquid peccati in causa præcessit, & parum unum ab alio distet. At si quis præcisè ea exprimere vellet, quæ debet, non est cogendus, eventus explicare ratione Confessionis, sed aliquando ratione restitutionis vel irregularitatis; sed satisfaceret præcepto, si diceret, se dedisse proximam causam tali omissioni vel pollutioni. Hæc tenet Vasquez.

Si inferas: Ergo neque actus externus liber per se debet explicari in Confessione. Respondetur N. C. quia hic probabiliter habet formalem malitiam distinctam, aut certè absolute & simpliciter appellatur peccatum, cum actus externus necessarius solum vocetur peccatum in sua causa.

Instabis: quando is, qui venenum accepit, moritur, tunc ille, qui venenum porrexit, incipit denominari homicida: ergo tunc occidit; nemo enim appellatur homicida, nisi qui aliquando occidit hominem: ergo tunc peccat peccato homicidii.

Respondeo Neg. utramque C. sed tunc occidit, & tunc peccat peccato homicidii, quando liberè ponit causam mortis, & facit totum ex parte sua, quod est necessarium, ut mors suo tempore sequatur, secundum D. August. in Psalm. 63. ad illa verba: Quia exacerunt tamquam gladium linguas suas, ibi: Sed ille (Pilatus) dixit in eum sententiam, & insit eum crucifigi, & quasi ipse occidit, & vos o iudei occidistis. Unde occidistis? Gladio lingua: acutis enim linguas vestras

Arriaga.

125.

Responso.

Vasquez.

126.

Objectio solvitur.

Instancia.

Solvitur.

stras. Et quando percussis, nisi quando clamastis: Crucifige, crucifige? Et infra: Ergo verius illi tunc occiderunt, quando clamaverunt.

127. Denominatio homicidæ, est valde impropria.

Interim non denominatur quis homicida, nisi posito ultimo termino, qui est mors. Unde fieri potest quòd aliquis denominetur primum homicida, quando mortuus est. Num inde bene inferitur: Ergo mortuus occidit? Ergo mortuus peccat peccato homicidii. Itaque denominatio homicidæ valde impropria est, similis denominationi patris: nemo enim denominatur pater, nisi quando post semen à se decisum, & matris utero susceptum, animatur factus, quod fieri potest post ejus mortem. Itaque denominatio homicidæ impertinens est ad rationem peccati, ut patet in mortuo, qui denominatur homicida, etsi tunc nullatenus peccet.

Quòd ergo homo vivens tunc dicatur occidere & peccare peccato homicidii, impropria locutio est, quæ tantum significat tunc poni ultimum terminum occisionis, & peccati antea commissi. Unde verius dicitur, & communiter sic loquimur: Petrus ante 8. dies lethaliter vulneratus, hodie mortuus est; nemo autem dicit: Hodie occisus est. Proinde homicida est, prout illa vox communis usurpatur, ex cujus actione injusta homo moritur; includit ergo peccatum vel præteritum, & addit effectum mortis secutum, ex cujus defectu non dicebaris antea homicida, dicebaris tamen jam peccator, ex actione illativa mortis jam posita.

128. Obiectio.

Rursùm obijciunt: Quando ponitur effectus, v. g. mors, incurritur censura, si quæ lata sit ob homicidium; hæc autem non incurritur nisi ob peccatum: ergo tunc ponitur etiam peccatum.

Diluitur.

Respondetur N. C. nam censura incurritur nunc, propter peccatum præteritum, quod Ecclesia non vult punire, nisi posita conditione effectus secuti. Unde (inquit Lugo disp. 16. n. 353.) contingere etiam potest, quòd incurratur censura ab eo, qui jam per Contritionem vel per Attritionem cum Sacramento est justificatus à peccato præterito: quia censura est pœna, quæ Ecclesia justè punire potest hominem, propter peccatum præteritum. Et sicut excommunicatus, licet per Contritionem justificetur, adhuc manet excommunicatus, donec absolvatur; ita potest, quando jam est contritus, incurrere de novo excommunicationem, propter peccatum præteritum. Hæc Cardinalis.

129. Contrarium placet Castro Palao saltem pro foro interno.

Sed non placet Castro Palao suprà, ubi n. 2. existimat satis probabile contrarium, saltem pro foro interno; quia talis contumax non est, neque inobediens Ecclesiæ mandatis: non igitur debet excommunicari; excommunicatio enim solum ob contumaciam & inobedientiam imponitur. Et confirmo (inquit ille) existens in excommunicatione, si pœnitentes,

statim deberes absolvi, quia excommunicatio solum imponitur ad reprimendam contumaciam, quæ cessante, tollenda est. Si ergo antequam contrahatur jam non es contumax, ut quid medicinalis pœna tibi est applicanda, cum medicinam non indiges?

Pro hac sententia citatur Glossa in cap. Cùm quis 23. de sentent. Excom. in 6. verb. Mandato, ubi sic legitur: Quod si quis mandatum clericum verberari, & postea a manu invehit, revocavit mandatum, demum mandatarius per se antequam revocatio perveniret ad eum? In hac questione videtur tenere Bern. sup. eodem Molieres, talem esse excommunicatum: ad quod bene faciunt iura ibi per eum allegata; & idem per eadem iura ibi tenet Host. Est tamen arg. contra ff. de Acquir. hered. Si quis mihi bona, ad fin. & suprà eod. lib. de Procur. cap. ult. in fine. Inn. ibi dicit talem excommunicatum non esse; tenetur tamen de culpa, de qua alias puniri posuit: Canon enim dicitur requirit Bart. Brax. in fin. questionum sacrum Venetiarum in questione qua incipit: Aliquis mandavit (& est 89.) dixit, quòd talis quoad Deum non tenetur, tamen quoad Ecclesiam excommunicatus est, quòd verum videtur. Hucusque Glossa.

Consentit Wiggers 1. 2. q. 72. a. 6. n. 18. & plures Alios citat Diana part. 8. tract. 7. resol. 85. Sed nescio, an fide dignus; quia quoad eadem resolutione citat Palaum pro opinione opposita, sed perperam, ut patet ex verbis Palao mox recitatis: signum, quòd Auctorem non inspexerit.

Si autem queritur, quid ego sentiam. Respondeo verbis Conclusionis: Actus externus vel eventus necessarius sufficit, ut incurratur censura tam in foro interno, quam externo, esse peccatum retractatio actus liberi. Et verò sufficit, quando non præcessit retractatio, Omnes admittunt, neque est ulla ratio dubitandi. Etenim verò potuit Ecclesia rationabiliter velle non punire homicidium pœnâ Irregularitatis, Excommunicationis vel alterius censure, nisi eventus, v. g. mors, adlit, Quippe Ecclesia non melius cognoscit internæ voluntatis efficaciam & gravitatem, quam ex opere externo vel effectu, ratione cujus etiam potissimum obest bono politico, quod Republica sensibilis respicit. Voluisse autem Ecclesiam sic & non aliter punire, ut certum suppono, est etiam longo tempore post eventus sequeretur.

Cùm ergo in calu posito, qui lethaliter vulneravit, maneat inobediens & contumax, nō lens retractare delictum, quod commisit; habet dubium quin effectu mortis posito, protinus incurrat Irregularitatem, Excommunicationem, aut aliam quamlibet censuram vel pœnam, fortè pro homicidio ab Ecclesia inflictam.

Imò etsi peccatum retractasset, etiam per veram pœnitentiam, v. g. Attritionem cum Sacramento aut Contritionem Charitate perfectam, certò certius incurret Irregularitatem

& alias pœna non requiritur, quæ requiritur in casibus, sed præteriti. Cui fuerit, & quæ nequeat per se esse ratio, quæ mino seu ultio pœna.

131. De reventis riorum puriorum (ut supra) in his eventus non contumaciam supra) incurritur quia non tam per actum, quòd fit, se quidem culpam gignem habet accidens contumaciam: hoc censuratum vi se pro excommunicatione Absolutionem nullis: in foro talis in censuram fit, ut tunc fit, neque culpabili contumaciam. Hæc voluntariè potestatis, quæ antequam tem sito impedire

Wiggers. 132. Oppugnatur distinctio. Et inter forum internum & externum.

Sed contra: cta ad censuram, quam in jus, in quo ille est contumacia tentia seu do in foro fori inciens contum foro conscientie rior.

Sanè que quibus DD. pœna seu inobediencia faciunt distinctum conscientie festissimum. In vel excusat in Neque enim v. finis censuram incurrantur e foro conscientie sunt? Minime sumptione duntaxatiam veritat

& alias poenas extra censuras : ad has etenim non requiritur inobedientia aut contumacia, quae requiritur ad censuras, neque sunt medicinales, sed pure pure vindictivae peccati praeteriti. Cum ergo peccatum commissum fuerit, & quod factum fuit, infectum fieri nequeat per poenitentiam subsequente: nulla est ratio, quare non incurrantur, posito termino seu ultimo effectu actionis, omnes illae poenae.

De censuris Aliqui dubitant, & contrarium putant probabile, saltem pro foro interiori (ut supra vidimus) idque quia tunc talis eventus necessarius non habet adjunctam contumaciam. Probabile est (inquit Wiggers supra) incurri (censuram) saltem in foro fori, quia non tantum incurritur in illo foro propter actum, qui peccatum mortale est, tunc quando fit, sed etiam propter illum, qui per se quidem culpabilis est ex genere suo, & originem habet ex mala voluntate, quamvis per accidens contingat eum non esse formaliter peccatum: hoc enim Ecclesiae disciplina & finis censurarum videntur exigere. Quare exterius se pro excommunicato deberet gerere, donec Absolutionem, saltem ad cautelam, obtinisset: in foro tamen conscientiae non videtur talis in censuram incidisse, quia omissio, ut tunc fit, verè non est peccatum mortale, neque culpabilis, nec habet adjunctam contumaciam. Hæc ille. Loquitur de aliquo, qui voluntariè posuit sibi tale impedimentum operis præcepti, ut illud auferre non sit in ejus potestate, quando debet opus fieri: interim antequam tempus operis venit, dolet, de posito impedimento.

Sed contra: Non requiritur alia contumacia ad censuram in foro interiori seu conscientiae, quam in foro fori, vel afferatur aliquid jus, in quo illa differentia explicatur. Si ergo est contumacia sufficiens, non obstante poenitentia seu dolore de posito impedimento, ut in foro fori incurrat censura, etiam erit sufficiens contumacia, ut incurrat censura in foro conscientiae: vel si non sufficiat pro foro conscientiae, neque sufficiat pro foro exteriori.

Sanè quæ communiter allegantur, & ex quibus DD. probant necessitatem contumaciae seu inobedientiae contra Ecclesiam, nullam faciunt distinctionem inter forum fori, & forum conscientiae, ut inspicienti jura erit manifestissimum. Ergo illa poenitentia seu dolor vel excusat in utroque foro, vel in neutro. Neque enim video, cur Ecclesiae disciplina, & finis censurarum magis exigant, ut in tali casu incurrantur censuræ in foro fori, quam in foro conscientiae. Nonne hæc judicia diversa sunt? Minimè, nisi quando forum fori præsumptio ducitur, & forum conscientiae contrariam veritatem novit.

Ponamus itaque, quòd aliquis publicè poenitentiam egerit de lethali vulnere inflicto, & obtulerit omnem satisfactionem necessariam, nescio herculè, quare hic posita morte potius incurreret Excommunicationem in foro fori, quam in foro conscientiae. Si ergò in foro conscientiae non incurrat, quia jam non est contumax neque inobediens Ecclesiae; dico etiam non incurrere Excommunicationem vel aliam censuram, quatenus talis est, in foro fori: vel si incurrat in foro fori, dico, etiam incurrere in foro conscientiae, quia non video sufficientem disparitatem.

An autem incurrat in aliquo foro, & consequenter in omni, sub judice lis est. Pro parte affirmativa facit, quòd reverè fuerit contumax & inobediens Ecclesiae; tali utique inobedientiæ & contumaciæ, quæ ab Ecclesia punitur poenâ Excommunicationis, neque enim punit Ecclesia mortem, quæ necessariò sequitur ex vulnere inflicto; sed punit positionem causæ mortis, seu inflictionem vulneris lethalis, non ut merè præteritam, sed ut præsentem in suo effectu. Et quamvis ut præsens non sit amplius formaliter peccaminosa, certè ut præterita fuit formaliter peccaminosa; quòd sufficere videtur, ut nunc puniatur, quando non est formaliter peccatum, immò nehabitualiter.

Breviter: Non punit inflictionem vulneris lethalis, nisi adsit mors; & punit inflictionem vulneris lethalis, si adsit mors: ac proinde hoc ipso, quòd quis infligit vulnus lethale, incurrit debitum illius poenæ, sicuti qui committit crimen, cui annexa est Excommunicatio ferendæ sententiæ, vel etiam latæ sententiæ, quamvis hic & nunc nondum sit excommunicatus, donec sententiæ vel feratur, vel crimen declaratur, certè ex nunc habet debitum illius poenæ, à quo non videtur posse liberari per solam internam vel externam poenitentiam, seu tetractationem peccati commissi.

Nec obstat; quòd censura sit poena medicinalis: hoc enim intelligitur de se & principaliter, id est, censura magis imponitur propter emendationem delicti, quam punitio-nem. Interim certum est, aliquando imponi sine spe emendationis: sed hoc per accidens est propter obstinationem peccatoris. Et licèt tali casu non conducatur ad emendationem hujus particularis, conducere potest ad aliorum emendationem.

Dices cum Suario de Censuris disp. 4. Sect. 5. n. 10. Hoc modo esse medicinam, commune est omni poenæ: at jura aliquid singulare intendunt attribuerè censuræ; nimirum quòd alia poenæ ita sunt medicinæ ad præcavenda futura peccata vel ejusdem hominis, vel aliorum, ut tamen præcisè non intendant educere hominem peccatorem ab

P p p p p statu

131.

Wiggers

132.

Oppugnat

133.

Probatut sententia, que docet in omni foro incurri excommunicationem.

134.

Solvitur ob-jectio.

Impugnatur solutio ex Suario.

